

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycan
Qəzzaya
sülhməramlılar
göndərə
bilər
yazısı səh.7-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3 oktyabr 2025-ci il Cümə № 178 (8788) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezident Avropa liderləri ilə mühüm müzakirələrdə

Azərbaycan və Ermənistan liderləri Avropa Siyasi Birliyinin Kopenhagendəki toplantısında sülh prosesindən danışdılar

yazısı səh.9-da

Ukrayna müharibəsində "Azərbaycan ssenarisi"

yazısı səh.4-da

Hindistanın Bakıya vetosu yenə gündəmdə

yazısı səh.6-da

Zəfər Günü ilə bağlı əfv sərəncamı olacaq?

yazısı səh.2-da

İrəvana 100 milyon verilməsi yenə bloklandı

yazısı səh.6-da

Qəbələ sammitində Kıprısın suverenliyi tanınsa...

yazısı səh.8-da

"QHT işi" üzrə məhkəmə başladı

yazısı səh.10-da

Xəzərin sahilində AES tikmək planı

yazısı səh.12-da

Ermənistanın nüvə dilemması: Qərb, yoxsa Şərq?

yazısı səh.8-da

Haker qrupu ölkəmizin saytlarını hədəfə aldı

yazısı səh.12-da

Azərbaycanda radikal təriqətlərin yayılması təhlükəsi

yazısı səh.13-da

Ölkəyə qaçaqmal gətirən gömrükçülər tutuldu

yazısı səh.14-da

RUSİYADAN BAKIYA "PUTİNİN İMZASI" MESAJI

Moskva 5 il əvvəl imzalanan, artıq qüvvəsini itirən 10 noyabr sənədindən əl çəkmir - Kremlin məkrli niyyəti

yazısı səh.5-da

Elm və Təhsil Nazirliyində "zəlzələ"

Eyni gündə iki vəzifəli şəxsin işdən "öz ərizələri ilə" getməsi sosial şəbəkələrdə və ictimai müzakirələrdə müxtəlif suallar doğurub - nə baş verir?

yazısı səh.3-da

Arif Hacı
müxalifət
düşərgəsində
yenə dartışma
yaratdı

yazısı səh.11-da

AMEA-dakı
yoxlamalarda
Mehdiyev
müəmması

yazısı səh.3-da

Mnatsakanyan
məhkəmədə
tanıdı: "Başıma
avtomatın qundağı
ilə vururdu"

yazısı səh.10-da

Sahib Aliyev

“Biz heç nəyi unuturuq” - deputatdan ilginç açıqlamalar

A vropa Siyasi Birliyinin 7-ci Zirvə toplantısında iştirak üçün Danimarkada işgüzar səfərdə olan cənab İlham Əliyevin eyni məqsədlə ora gələn Moldova rəhbəri Maya Sandu ilə görüşrkən ölkəsində sentyabrın 28-də keçirilən parlament seçkisində partiyasının qələbə qazanması ilə bağlı onu təbrik etməsi diqqət çəkən məqamlardan olub. “Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, deputat, Azərbaycan-Moldova parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvü Sahib Aliyev bu barədə maraqlı mülahizələrini bölüşüb: “Fikrimcə, təkə diplomatik etiket deyildi, həm də burada nəticədən açıq məmnunluq və dəstək sərgilənirdi. Görüşün üzərində işğaldan qurtarılmış Kəlbəcərin isti suyu, eyni zamanda sirab və badamlı olan stol arasında keçirilməsində də mən bir rəmzilik gördüm. Xanım Sandunun cənab Prezidentə enerjiyə ehtiyac duyduqları zaman Azərbaycanın etdiyi köməyi yüksək qiymətləndirdiklərini bildirməsi isə mənə, ölkəsində keçirilən parlament seçkisində arzuolunmaz mənzərənin yaranmamasında dövlətimizin də müəyyən rol oynadığını vurğulamaq üçün idi”.

Bu məqamda S.Aliyev vurğulayıb ki, biz heç nəyi unuturuq: “O sıradan 2022-ci ilin noyabrında Tunisdə keçirilən Frankofoniya sammitində Moldovanın Rumıniya və Albaniya ilə birgə Fransanın Azərbaycan əleyhinə qətnaməsinin qəbuluna imkan verməməsi də. Moldovada da gözəl bilirlər ki, o ölkənin torpaq bütünlüyü məsələsində Azərbaycan həmişə öz prinsipial mövqeyi ilə fərqlənib. Azərbaycan-Moldova parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvü olaraq ümid edirəm ki, orada gedən proseslər bu dost ölkədə də separatizm ocağının söndürülməsi ilə nəticələnecek”.

□ ELSAD,
“Yeni Müsavat”

O tiktoker yenidən həbs olundu

S osial şəbəkələrdə cəmiyyətə qarşı hörmətsizlik, mənəvi dəyərlərə uyğun olmayan qeyri-etik paylaşımlar və çağırışlar edən şəxslərlə bağlı tədbirlər davam etdirilir. “Qafqazinfo”nun əldə etdiyi məlumata görə,

rə, keçirilən növbəti tədbir nəticəsində 1992-ci il təvəllüdlü Elsevər Nəbiyev saxlanılıb.

Belə ki, “Eliş” ləqəbli şəxs Səbəyl rayonunda - Dənizkənarı Milli Park ərazisində çəkiliş apararkən saxlanılıb.

Əxlaqsızlığı təbliğ edən tiktoker barəsində İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 388-1.1.1 və 510-cu maddələri ilə protokol tərtib edilib.

Məhkəmənin qərarı ilə Elsevər Nəbiyevə 30 sutkalıq inzibati həbs verilib.

Qeyd edək ki, E.Nəbiyev daha əvvəl də oxşar əməllərə görə həbs edilib.

Azərbaycan qılıncoynadanları medalsız qaldı

Azərbaycanın kişilərdən ibarət qılıncoynatmanın sablaya üzrə komanda III MDB Oyunlarının ilk yarış günündə medal qazana bilməyib.

“Report”un Gəncəyə ezam olunmuş əməkdaşı xəbər verir ki,

yığma üzvlərinin hamısı bu gün mükafat şanslarını itiriblər.

Əli İsmayilov, Nəcəf Şabanlı, Ayxan İslamzadə, Abdulləmalik Nəsimzadə, Nail Məmmədli 1/16-də, Rəsul Əliyev, Timur Hüseynov 1/8-də, Abbas Səmədi isə 1/4 finalda məğlub olub.

Qeyd edək ki, bu gün start götürən qılıncoynatma yarışları oktyabrın 7-də bitəcək.

Zəfər Günü ilə bağlı əfv sərəncamı olacaq?

“Zəfər Günü ilə bağlı əfv sərəncamının verilməsi gözlənilir”.

Bunu “Qaynarinfo”ya açıqlamasında Prezident yanında

Yevlaxda 29 yaşlı oğlan kafedə öldürüldü

Y evlaxda 29 yaşlı oğlan qətlə yetirilib. Bu barədə rayon prokurorluğu məlumat yayıb. Bildirilib ki, 1996-cı il təvəllüdlü Xəyal Zeynalovun aldığı xəbərlər səbəbindən xəstəxanada ölümü faktı üzrə rayon prokurorluğunda araşdırma aparılıb.

Araşdırma zamanı 1999-cu il təvəllüdlü Mahir Baxşalızadənin rayon ərazisində yerləşən kafelərdən birində aralarında yaranmış mübahisə zamanı bıçaqla xəsarət yetirərək Xəyal Zeynalovu qəsdən öldürməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Yevlax Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb.

Mahir Baxşalızadə polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılaraq istintaqa təhvil verilib və prokurorluq tərəfindən şübhəli şəxs qismində tutulub.

Qərargah rəisi işdən çıxarıldı

Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar Xidmətinin Mühafizə Alayının qərargah rəisi ehtiyata buraxılıb.

“Qaynarinfo” xəbər verir ki, ədliyyə naziri Fərid Əhmədovun müvafiq əmri ilə Penitensiar Xidmətin Mühafizə Alayının komandir müavini-Qərargah rəisi Vüqar Novruzov həqiqi hərbi xidmətdə olmanın son yaş həddinə çatdığına görə ehtiyata buraxılıb.

Qeyd edək ki, Vüqar Novruzov uzun illər Penitensiar Xidmətin mühafizə təborunun komandiri və digər vəzifələrdə çalışıb.

Əfv Komissiyasının üzvü Əliməmməd Nuriyev deyib. O bildirib ki, cəmiyyətdə əfv sərəncamının verilməsi ilə bağlı gözləntilər var: “Nəzərə alsaq ki, əfv sərəncamı bir neçə ay əvvəl imzalanıb. Ona görə də bu il ərzində yeni bir əfv sərəncamının verilməsi gözlənilir”.

Əliməmməd Nuriyev əlavə edib ki, əfvətmə Prezidentin səlahiyyətidir: “Prezident hər zaman əfv sərəncamı imzalaya bilər. Hazırda Zəfər Günü ilə bağlı komissiyada iclaslar keçirilmir”.

Daha bir ərazidə yerüstü keçid inşa edilir

V etəndaşların avtomobil yollarını rahat və təhlükəsiz şəkildə keçməsinə təmin etmək məqsədilə daha bir yerüstü piyada keçidinin inşası davam etdirilir. Bu barədə Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi məlumat yayıb. Yeni keçid Pırşağı-Xırdalan-Novxanı-M4 avtomobil yolu layihəsi çərçivəsində, yolun 19.5-ci kilometrliyində tikilir.

Keçid iki giriş-çıxışdan ibarət olub, ümumi uzunluğu 59.8 metr, aşırım hissəsinin eni 4 metr, pilləkənlərin isə eni 2 metr olacaq. Yol səviyyəsindən 5.5 metr hündürlükdə yerləşən keçid üstüaçaq dəmir-beton konstruksiya şəklində inşa edilir. Əlavə olaraq, 2 metr enində oval tipli piyada pandusları da quraşdırılacaq ki, bu da keçidin əlçatanlığını artıracaq. Hazırda keçidin dayaqlarının tikintisi davam edir. Yeni keçid, inşa olunduğu ərazidə piyadaların avtomobil yolunu rahat və təhlükəsiz şərəitdə keçməsinə təmin edəcək.

Bakı metrosu sentyabrda 19 milyondan çox sərnəşin daşıyıb

AZCON Holding şirkətlərindən olan “Bakı Metropoliteni” sentyabr ayında 19 965 597 nəfər sərnəşin daşıyıb.

Bu barədə “Bakı Metropoliteni” QSC-dən məlumat verilib.

Bildirilib ki, 34 cüt qatar sxeminə keçidlə “28 May-Əhmədli” sahəsində pik saatlarda intervalın 1 dəqiqə 45 saniyəyə endirilməsi nəticəsində ay ərzində metro tarixində ikinci ən böyük sərnəşindəşimə göstəricisi qeydə alınıb.

Ayın ən çox sərnəşin qəbul edilən günü 15 sentyabr olub. Belə ki, ilk dərs günündə 891 856 nəfər metrodan istifadə edib. Ən sakit gün isə 7 sentyabr tarixində qeydə alınıb. Sentyabrın 7-də metrodan istifadə edənlərin sayı 405 892 nəfər olub.

Dörd klub zərərdən mənfəətə keçib

A zərbaycanın futbol çempionatının ən yüksək liqasında çıxış edən komandalardan maliyyə vəziyyətində dəyişikliklər hiss olunur.

Ölkənin 4 futbol klubu 2023-cü ildə zərərle işlədikləri halda, 2024-cü ildə mənfəətə keçiblər. Bunlar “Qarabağ”, “Kəpəz”, “Sumqayıt” və “Araz Naxçıvan”dır.

Ağdam klubu 2023-cü ildə rekord həddə - 1 milyon 782 min manat zərər etsə də, 2024-cü ildə 876 min manat mənfəətə keçməyi bacarıb.

Gəncənin “Kəpəz” komandası da sponsorluq məsələlərini həll etdikdən sonra mənfəətə keçib. Klub 2023-cü ildə 171 min manatlıq zərəre qarşı, 2024-cü ildə 219 min manat mənfəət əldə edib.

“Sumqayıt” klubu isə 2023-cü ildə 167 min manatlıq zərəri 2024-cü ildə 86 min manat mənfəət çevirə bilib.

“Araz Naxçıvan”da mənfəət-zərər rəqəmləri hələlik simvolik səviyyədədir. Naxçıvan komandası 2023-cü ildə 479 manat xalis zərərin əvəzinə 2024-cü ildə 268 manat mənfəət əldə edib.

Azərbaycanda vahid maas sistemi yaradılır?

A zərbaycanda dövlət qurumlarında vəzifə tutan şəxslər üçün vahid maas sistemi tətbiq olunacaq. Bakupost.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, yeni sistemin tətbiqi müxtəlif dövlət orqanları, nazirlik, komitə və s.-də çalışan vəzifəli şəxslərin maaşları arasında qeyri-bərabərliyin aradan qaldırılması, effektiv idarəetmə və bacarıqlı kadrların irəli çəkilməsinin təşviq edilməsidir.

Qeyd olunur ki, ayrı-ayrı nazirliklərdə nazir müavini, aparat rəhbəri, şöbə müdiri və s. vəzifələr tutan şəxslərin maaşları arasında kəskin fərqlər mövcuddur. Vahid maas sisteminin tətbiqindən sonra bu fərqlər aradan qalxacaq. Hazırda maaşların çox yüksək olduğu bir neçə nazirlikdə şişirdilmiş məbləğlər aşağı salınacaq, maaşların az olduğu qurumlarda isə əksinə, artımlar olacaq. Son nəticədə eksser nazirliklərdə mövcud maaşların 30-40 faiz artacağı gözlənilir.

Yaxın vaxtlarda məsələ ilə bağlı müvafiq sənədin im-

Oktyabrın 1-də Elm və Təhsil Nazirliyinin iki qurumunun rəhbəri öz ərizəsi ilə işdən çıxıb. Xəbərlərdə bildirilir ki, Təhsilin İnkişaf Fondunun sədri Elnur Nəsimov və Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Ceyhun Kərəmov tutduqları vəzifədən azad ediliblər. Qeyd edək ki, Ceyhun Kərəmov 2020-ci il sentyabr ayının 15-dən etibarən Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyində direktor müavini vəzifəsində çalışıb. 12 yanvar 2022-ci il tarixindən 2 oktyabr 2023-cü il tarixinədək Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru səlahiyyətlərini icra edib. 2 oktyabr 2023-cü ildə isə agentliyin direktoru vəzifəsinə təyin olunub.

Yeri gəlmişkən, hazırda Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru vəzifəsinin icrası direktor müavini Simnar Mamedova tapşırılıb. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevin imzaladığı əmrə əsasən fondun idarə heyətinin sədri vəzifəsi isə müvəqqəti olaraq Elm və Təhsil Nazirliyinin Təhsilin iqtisadiyyatı şöbəsinin müdiri İlqar Bayramlıya hə-

göstərib. Onların eyni gündə vəzifədən getməsi sosial şəbəkələrdə və ictimai müzakirələrdə müxtəlif suallar doğurub.

Modern.az-a açıqlamasında Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov deyib ki, məsələ ilə bağlı Elm və Təhsil Nazirliyi ictimaiyyətə aydın və rəsmi açıqlama verməli, öz mövqeyini bildir-

run rəhbərlərinin dəyişməsindən gedir: "Hər iki şəxs həm səlahiyyətli mövqelərə sahib idi, həm də Elm və Təhsil Nazirliyinə yaxınlığı ilə seçilirdi. Bu baxımdan, dəyişikliklərin səbəbi barədə rəsmi cavabın verilməsi cəmiyyətin doğru məlumatlandırılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır".

Deputat onu da diqqətə çatdırıb ki, təhsil sahəsində dərin və sistemli islahatlara ehtiyac var: "Təhsil sahəsinə rəhbərlik edən şəxslər mütləq peşəkar, bu sahəni dərinlən bi-

Elm və Təhsil Nazirliyində "zəlzələ"

Eyni gündə iki vəzifəli şəxsin işdən "öz ərizələri ilə" getməsi sosial şəbəkələrdə və ictimai müzakirələrdə müxtəlif suallar doğurub - nə baş verir?

miyyətə yaranan sualları və narahatlıqları nəzərə alaraq, nazirliyin bu məsələyə münasibət bildirməsi vacibdir".

O həmçinin vurğulayıb ki, Elm və Təhsil Nazirliyində ciddi islahatların aparılmasına ehtiyac var:

"Hazırda Elm və Təhsil Nazirliyi cəmiyyətin ən çox fəaliyyətini müzakirə etdiyi və müəyyən narazılıqların ünvanlandığı qurumlardan biridir. Bu narazılıqların bir qismi obyektiv səbəblərə, digəri isə subyektiv yanaşmalara əsaslanı bilər. Amma is-

tənilən halda, ictimai rəyin nəzərə alınması və cəmiyyətdə olan çaşqınlığa aydınlıq gətirilməsi üçün nazirlik baş verən dəyişikliklərlə bağlı mövqeyini açıq şəkildə ortaya qoymalıdır".

Deputat əlavə edib ki, söhbət iki aparıcı struktu-

lən, yüksək idarəçilik bacarığına malik mütəxəssislər olmalıdır. Bugünkü mərhələdə təhsil islahatları daha da sürətləndirilməli və effektiv idarəetmə təmin olunmalıdır. Təhsilimizin səviyyəsi zəfərimizə uyğun olmalıdır".

Elnur Nəsimov

Ceyhun Kərəmov

valə edilib.

Qeyd edək ki, hər iki şəxs uzun müddət Elm və Təhsil Nazirliyində fəaliyyət

məlir: "Bu dəyişikliklər nazirlikdə aparılan islahatların bir hissəsidirmi, yoxsa başqa səbəblərə əsaslanır? Cə-

AMEA-dakı yoxlamalarda Mehdiyev müəmması

Hüquqşünas deyib ki, təqsirləndirilənlər arasında Milli Elmlər Akademiyasının sabiq rəhbərliyinə yaxın şəxslərin olması qaçılmazdır

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında (AMEA) 2020-2023-cü illərdəki qanun pozuntuları ilə bağlı hərtərəfli araşdırma aparılır. Xəbər verdiyimiz kimi, bu açıqlamaları baş prokuror Kamran Əliyev verib. Onun sözlərinə görə, həmin cinayət işində bir-bir neçə epizod üzrə istintaq aparılıb: "Məndə olan məlumata görə, artıq bəzi epizodlarda ibtidai istintaq təməmlənib. Cinayət işləri baxılması üçün məhkəməyə göndərilib. Zərurət olarsa, bu barədə əlavə məlumat verəcəyik". Qeyd edək ki, sözügedən dövrdə AMEA-nın prezidenti Ramiz Mehdiyev olub. O, 2019-2022-ci illərdə bu vəzifəni icra edib. Hələ ötən il Hesablama Palatası Ramiz Mehdiyevin idarəçiliyi dövründə dövlət vəsaitindən və əmlakından istifadədə aşkar edilmiş hüquqpozmalarda cinayət tərkibi əlamətlərinin ehtimal olunması nəzərə alınmaqla müvafiq materialları Baş Prokurorluğa göndərilib. Xeyli müddətdir ki, Cinayət Məcəlləsinin 179.4 (xüsusilə külli miqdarda mənimsəmə və ya israf etmə) və 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə) maddələri ilə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılır.

Maraqlıdır ki, Ramiz Mehdiyev 2021-ci ildə AMEA-da yoxlamalar aparılıb. Yeni baş prokurorun açıqlamasından dəqiq müəyyən etmək çətindir ki, söhbət Ramiz Mehdiyevin o

zaman apardığı yoxlamalardan gedir, yoxsa onun rəhbərlik etdiyi dövrə bağlı ayrıca araşdırma aparılır. Ramiz Mehdiyev bir müddət öncə AMEA-da cinayət işinin başlanması barədə danışmışdı. "Mənim heç nədən xəbərim yoxdur. Bununla bağlı mənimlə heç kim əlaqə saxlamayıb. Məlumatsız olduğum üçün hazırda bu məsələlərlə bağlı çox danışa bilmərəm", - deyir o, iddialara cavab verib. Baş prokurorun dediklərindən o da məlum olur ki, bir çox epizodlar üzrə iş məhkəməyə göndərilib. Bu, o deməkdir ki, yaxın müddətdə məhkəmə və media səhifələrindən

də "AMEA işi"nin şahidi ola bilərik. Bu işdə baş fiquranın kim olacağını indidən demək çətindir. Qeyd edək ki, illərdir AMEA-da çalışanlar elmi işlər üçün ayrılan vəsaitlərin aşağı olmasından şikayət edirlər. Onlar qeyd edirlər ki, AMEA bir elmi qurum olaraq müasir idarəetmə tələblərindən çox uzaqdır. AMEA-da köklü islahatlara ehtiyac vardı. İlk növbədə AMEA-nın idarə olunması, onun funksional təyinatı, mahiyyəti üzrə ciddi işlər görülməli idi. Son illər müsbət istiqamətdə nə isə baş vermək əvəzinə, İsa Həbibbəyli də AMEA-ya prezident olandan sonra mənfi, xoşagel-

məz tendensiyalar var.

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, AMEA-da gedən yoxlamalar və hazırda məhkəmə perspektivi olan cinayət işləri ölkənin hüquqi, inzibati və elmi idarəçilik sisteminə çox ciddi suallar doğurur: "Burada söhbət sadəcə maliyyə intizamının pozulmasından getmir. Əgər baş prokurorun açıqladığı kimi, Cinayət Məcəlləsinin 179.4-cü maddəsi (xüsusilə külli miqdarda mənimsəmə və ya israf etmə) və 308.2-ci maddəsi (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə) ilə iş aparılırsa, bu, artıq döv-

lən vəsaitinə qəsd və vəzifə səlahiyyətlərinin kobud şəkildə aşılması deməkdir. Hüquqi baxımdan, əgər ittihamın əsasını təşkil edən əməllər Mehdiyevin dövründə baş veribse, o, məsuliyyət daşıya bilər. Praktiki istintaq belə işlərdə birinci növbədə qərarverici şəxsin məsuliyyətini araşdırır. Maraqlı məqam odur ki, Mehdiyev hələ 2021-ci ildə AMEA-da daxili yoxlamalar aparılmasına göstəriş vermişdi. Həmin yoxlamaları formal xarakterli, "önleyici müdafiə" addımı kimi qiymətləndirə bilər. Çünki əksər hallarda dövlət qurumlarında daxili yoxlamalar gələcək məsuliyyətin üzərindən atılması üçün rəsmi sənəd dövryyəsi rolunu oynayır. Bu cinayət işini sadəcə Mehdiyevin adı ilə bağlamaq düzgün olmazdı. Uzun illərdir AMEA-da idarəçilik böhranı, islahatların olmaması, elmi işlərə ayrılan vəsaitin effektiv istifadə edilməməsi barədə ictimai şikayətlər mövcuddur. Hüquqi nöqteyi-nəzərdən burada problem ortaya çıxır. Dövlət vəsaiti ayrılır, amma nəzarət mexanizmi işləmir, nəticədə həm rəhbər şəxslər, həm də icraedici strukturlar cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilərlər. Baş prokurorun dediklərindən göründüyü ki-

mi, artıq bir sıra epizodlar üzrə işlər məhkəməyə göndərilib. Bu isə yaxın zamanda ictimai rezonans doğuracaq məhkəmə proseslərinin başlanacağını göstərir".

Natiq Ələsgərov deyib ki, təqsirləndirilənlər arasında AMEA rəhbərliyinə yaxın şəxslərin, təsərrüfat şöbələrinin, maliyyə idarələrinin əməkdaşlarının olması qaçılmazdır: "Əgər işin miqyası genişlənsə, o zaman keçmiş prezident Ramiz Mehdiyevin də şahid və ya təqsirləndirilən statusu ilə məhkəməyə çağırılması mümkündür. Məhkəmə prosesinin nəticəsi təkcə AMEA rəhbərliyinin məsuliyyətini müəyyən etməyəcəkdir. Burada dövlət büdcəsindən elmə ayrılan vəsaitin səmərəli istifadə olunmaması faktı sübuta yetirilərsə, bu, gələcəkdə bütün elmi-tədqiqat institutlarının fəaliyyətinin təftişi üçün əsas olacaqdır. Digər tərəfdən, məhkəmə prosesi uzun illər "toxunulmaz" kimi qəbul edilən Ramiz Mehdiyevin də hüquqi cavabdehliyə cəlb edilə biləcəyinin pre-sedenti ola bilər. Əgər 179.4 və 308.2-ci maddələrlə ittihamlar təsdiqlənsə, bu, çox ağır cəza ilə nəticələnə bilər. Məsələn, 179.4-cü maddə üzrə cəza 10 ildən 14 ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə nəzərdə tutur. İstintaqın gedişindən asılı olaraq, işin hədəfi sırf orta ranqlı məmurlar ola bilər, yaxud siyasi çəkisi olan daha böyük fiqurlar da məsuliyyətə cəlb oluna bilər".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Kremlədən danışqlar anonsu

Birləşmiş Ştatlar Rusiyaya qarşı uzaqmənzilli raket zərbələri endirmək üçün Ukraynanı kəşfiyyat məlumatları ilə təmin edəcək və Kiyevə Rusiyanın dərinliklərindəki enerji infrastrukturuna hücum etməyə icazə verəcək. Bundan başqa, Ukraynaya daha çox Rusiya hədəflərini vurmağa imkan verəcək silahların göndərilməsi nəzərdən keçirilir.

Bu barədə nüfuzlu "The Telegraph" öz mənbələrinə istinadla məlumat yayıb. (Azpolitika.info).

Nəşr yazır ki, Ukrayna Rusiyanın neft emalı zavodlarına, boru kəmərlərinə və elektrik stansiyalarına zərbələr endirmək üçün əlavə kəşfiyyat yardımı istəyib.

ABŞ rəsmilərinin sözlərinə görə, kəşfiyyat məlumatlarının ötürülməsinin təsdiqlənməsi Trampın Ukraynanın Rusiya tərəfindən işğal olunmuş bütün torpaqları geri ala biləcəyini deməsindən bir qədər əvvəl baş verib. Bu, Kiyevin xeyrinə kəskin ritorik dəyişikliyi əks etdirdi.

ABŞ həmçinin Ukraynanın əlavə hərbi yardım, o cümlədən Moskvanı və Qərbi Rusiyanın böyük hissəsini vura bilən 2500 km mənzilli "Tomaqavk" raketləri ilə bağlı müəciətini nəzərdən keçirir.

Beləliklə, ABŞ ilk dəfə olaraq Ukraynanın Rusiya ərazisinin dərinliklərində yerləşən enerji hədəflərinə uzaqmənzilli raketlərlə zərbə endirməsinə kömək edəcək. Tramp administrasiyasındakı kəskin mövqe dəyişikliyinə daha bir göstəricisi isə ABŞ-nin vitse-prezidenti J.D.Vensin dedikləridir: "Rusiya oyanmalı və reallığı qəbul etməlidir".

Belə görünür ki, Kremlə də vəziyyətin Rusiyanın xeyrinə dəyişmədiyini anlaşırlar. Çünki ABŞ-nin sərt ritorikası və bunun getdikcə daha konkret addımlara çevrilməsi təhlükəsi fonunda Moskvadan danışqlar təklifi gəlməyə başlayır. Belə ki, xarici işlər nazirinin müavini Sergey Ryabkov Rusiyanın ABŞ ilə payızın sonuna qədər danışqların yeni mərhələsinə keçirməyə hazır olduğunu bəyan edib. O deyib ki, tərəflər digər məsələlərlə yanaşı, Ukraynadakı müharibəni də müzakirə edəcəklər.

Xatırladaq ki, sonuncu dəfə iki tərəf arasında birbaşa dialoq avqust ayında Alyaskada Trampın Putinlə görüşü zamanı olub.

■ "Yeni Müsavat"

Rusiya ilə Ukrayna arasında dördüncü ilə daxil olan müharibənin bitməsi üçün bir sıra çağırışlar edilsə də, hələ ki bu istiqamətdə irəliləyiş əldə edilməyib. ABŞ lideri Donald Tramp prezident vəzifəsinin icrasına başladıqdan dərhal sonra müharibəni tezliklə bitirmək üçün müəyyən addımlar atıb, amma hər hansı inkişafa nail ola bilməyib. Səbəb də budur ki, münaqişə artıq çox müəkkəb bir hal alıb və onun tez bir zamanda başa çatması, tərəflərin razılığa gəlməsi mümkün görünmür.

Ukraynada müharibənin iki mümkün ssenarisi var: iki mümkün ssenarisi var: Finlandiya və ya Azərbaycan-Ermənistan. Bunu "Obozrevatel" nəşrinə müsahibəsində Ukraynanın keçmiş xarici işlər naziri Dmitri Kuleba deyib. Kulebanın sözlərinə görə, birinci ssenarini "şerti fin" adlandırmaq olar. Bu o deməkdir ki, ölkə münaqişədə ərazi itirdiyi reallığını qəbul edir. Sabiq nazir bunun Finlandiyanın SSRİ ilə qarşıdurmasından sonra baş verdiyini xatırladı, lakin Ukrayna üçün belə nəticənin tərəfdarı olmadığını qeyd edib.

"İkinci ssenari o olardı ki, biz şerti Azərbaycan-Ermənistan alqoritminə əməl edək: biz bu əraziləri geri almağa və ya diplomatik yolla qaytarmağa hazırlaşaq. Biz bu onilliyi keçirəcəyik və bu əraziləri geri qaytara biləcəyimiz anı gözləyəcəyik", - Kuleba bildirib. Sabiq nazir həmçinin vurğulayıb ki, Ukrayna güclüdür və qeyri-mümkün kimi görünənlərə nail ola bilər.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rusiya-Ukrayna müharibəsinin necə yekunlaşa biləcəyi ilə bağlı suallara bir neçə dəfə cavab verib. "Biz 1994-cü ilin mayında atəşkəs sazişini imzalayanda əslində müharibə dayanmadı. Beləliklə, Rusiya ilə Ukrayna arasında oxşar bir vəziyyət ola bilər. Əgər onlar müharibənin aktiv fazasını dayandırmaq barədə razılığa gəlsələr, bu, müharibənin dayandırılmasına zəmanət olma- yacaq. Zaman-zaman, yeni işğal dövründə təmas xəttində gərginlik, tənriat qrupları olub, snayper döyüşümüz olub, bu və ya bir sıra digər çox təhlükəli hadisələr baş verib. Bizim təmas xəttimiz

ləyəcəyik", - Kuleba bildirib. Sabiq nazir həmçinin vurğulayıb ki, Ukrayna güclüdür və qeyri-mümkün kimi görünənlərə nail ola bilər.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rusiya-Ukrayna müharibəsinin necə yekunlaşa biləcəyi ilə bağlı suallara bir neçə dəfə cavab verib. "Biz 1994-cü ilin mayında atəşkəs sazişini imzalayanda əslində müharibə dayanmadı. Beləliklə, Rusiya ilə Ukrayna arasında oxşar bir vəziyyət ola bilər. Əgər onlar müharibənin aktiv fazasını dayandırmaq barədə razılığa gəlsələr, bu, müharibənin dayandırılmasına zəmanət olma- yacaq. Zaman-zaman, yeni işğal dövründə təmas xəttində gərginlik, tənriat qrupları olub, snayper döyüşümüz olub, bu və ya bir sıra digər çox təhlükəli hadisələr baş verib. Bizim təmas xəttimiz

Ukrayna müharibəsində "Azərbaycan ssenarisi"

Kiyev atəşkəsə gedib güclənməyi, yoxsa ərazi itkisi ilə barışmağı seçəcək?

isə bugünkü təmas xəttindən və ya Rusiya ilə Ukrayna arasındakı döyüş xəttindən xeyli qısa idi.

Təsəvvür edin ki, atəşkəs sazişi imzalanıb. Bu, sülhün gələcəyinin zəmanəti olacaq? Yox. Biz 28 il gözlədik və ondan sonra suverenliyi-mizi güc yolu ilə bərpa etdik. Biz bunu haqlı olduğumuz və edə bildiyimiz üçün etdik. Bizim üçün bu, ölüm-dirim məsələsi idi. Biz o zaman əmin deyildik ki, kimlər Ermənistan tərəfindən çıxış edəcək. Fərqli variantlar ola bilərdi. Onların heç biri bizim üçün xoş deyildi. Amma o zaman biz bu barədə düşünmürdük, ya suveren ləyaqətimizi bərpa etməli, ya da hamımız ölməli idik".

Prezident iyulun 19-da Şuşa Qlobal Media Forumunda Dmitri Qordonun sualına cavab olaraq Ukrayna xalqına işğalla heç vaxt barışmağa çağırırdı. "Bu, əsas tövsiyədir. Bizim etdiyimiz də bu idi", - deyər Prezident bildir- mişdi.

Bəs Ukrayna nə edəcək - atəşkəsə gedib güclənməyi, yoxsa ərazi itkisi ilə barışmağı seçəcək?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə Ukrayna üçün indi ən optimal yolu atəşkəsdə görür. Onun sözlərinə görə, beynəlxalq hüquq onsuz da onun yanındadır və ərazi bütövlüyü tanınır. Hüquq müdafiəçisi hesab edir ki, sadəcə, bu hərbi əməliyyatlar torpaqların tezliklə azad olunma-

sına gətirib çıxarmayacaq, ona görə nəfəs dərmək zamanıdır: "Ukrayna ərazi işğalı ilə heç vaxt barışmayacaq. Rusiyanın işğal etdiyi regionları isə onun ərazisi kimi qəbul etməyəcəklər. Kırım və 4 bölgə Ukraynanın suveren əraziləridir. Lakin Rusiya 700 minlik qoşunla bu ərazilərdə döyüşür. Yeni atəşkəs və status-kvo ilə müvəqqəti razılaşmaq ən yaxşı seçimdir. Bu halda, tökülən qanlar durdurulacaq. Bunu da təslimçilik kimi qəbul etmək lazım deyil".

Ç.Qənizadəyə görə, Ukraynanın vəziyyəti Azərbaycandan fərqlənir: "Əvvəla, bizim keçmiş münaqişəmiz regional konflikt idi. Ukraynada isə qlobal və proksi savaş gedir. Yeni NATO ilə Rusiya döyüşür. Ona görə müharibəni dayandırmaq bir tərəfin siyasi iradəsindən asılı deyil. Burada hədəflərdən biri də uzunmüddətli savaş və böhran nəticəsində Rusiyanın resurslarını tükəndirmək, onu zəiflətmək, strateji məğlubiyyətə uğratmaqdır. Ona görə də təkə ərazilərin işğaldan azad edilməsi kollektiv Qərb üçün prioritet sayılır. Amma həlak olan Ukrayna vətəndaşlarıdır, şəhərləri dağılan da bu ölkədir. Ona görə realılıqla razılaşaraq atəşkəsə gedilməlidir ki, insanların həyatı xilas edilsin, qurbanlar olmasın. Sadəcə, atəşkəs üçün mexanizm tapılır və Rusiyanın şərtləri də alqaldıcıdır deyər qəbul olunmur. Burada kompromis olsaydı, Zelenski atəşkəsə gedərdi".

Hüquq müdafiəçisinin sözlərinə görə, de-fakto ərazilər Rusiyanın kontrolundadır, de-yure Ukraynaya aiddir: "O baxımdan, Azərbaycan nümunəsi Ukrayna üçün ən ideal seçimdir. Biz atəşkəsə getdik, o vaxt buna razılaşmayanlar da var idi. Amma 30 il ərzində heç bir ölkə Qarabağın Ermənistanı aid olduğunu deyər bilmədi, BMT qətnamələr qəbul etdi ki, işğalçı qüvvələr ərazilərimizdən çıxarılmalıdır, beynəlxalq hüquq Azərbaycanın yanında oldu. Biz bu müddətdə hərbi qüdrətimizi artırıdığımız və ən əlverişli şəraitdə əks-hücumla işğala son qoyduq. Amma atəşkəs 30 ildə az qala hər gün pozulurdu. Ona görə də torpaq düşmənin əlindədirsə, heç vaxt sabitlik olmur. Ukrayna da atəşkəsə gətse belə, lokal toqquşmalar olacaq. Sadəcə, Ukraynanın qarşısında Ermənistan yox, Rusiya kimi nüvə və müharibə ölkəsi var. Rusiyadan torpaq geri almaq çox çətindir, amma mümkündür. Nəzərə alsaq ki, Qərb də Kiyevi dəstəkləyir. Bu mənada, atəşkəsdən sonra Ukrayna inkişaf edə bilər. Artıq dron istehsal edən ölkəyə çevrilib. Bu dövlətin böyük potensialı var".

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova isə Rusiyanın tələyə düşdüyünü və Qərbin onun zəifləməsi üçün bundan istifadə etdiyini düşünür: "İlk dəfə Rusiyanın xirtəyi anqlosaksların əlindədir. Bu fürsəti kim əldən verər? Rusiya izolyasiya olunub,

enerji sektoru dronlarla vurulur, son hücumlarla neft-qaz sənayesi 100 milyard dollar itirib, məhsullarını isə Çin, Hindistan bazarına ucuz qiymətə çıxarmalı olur. Həmçinin Rusiya Yaxın Şərq və Cənubi Qafqazda mövqelərini itirir. ABŞ və Böyük Britaniya bu günü çoxdan gözləyirdi. Üç il əvvəlki Rusiyaya baxın, indi nə qədər təqətdən düşdüyünü analiz edin. O səbəbdən, daha 3 il də müharibə davam etsə, Rusiya indikindən də zəif olacaq. Qərb koalisiyasının Ukraynada əsas strategiyası bundan ibarətdir. Ona görə də atəşkəsin tezliklə əldə olunacağını gözləmirəm".

Təhlilçi Azərbaycan variantını istisna etmir, lakin Qərbin buna razı olacağını söyləmək çətindir: "Çünki bunu həm də Rusiyanın nəfəs dərməsi və toparlanması kimi dəyərləndirirlər. Onlar hesab edirlər ki, müharibə Rusiyanı yorub, ona dayanmaq icazəsi verməklə gücünü artırır bilər. Nə qədər ki, resurslarını itirir, ordu daha böyük şəhərlər işğal edə bilmir, bir o qədər də Donbas cəbhəsində onu heydər salmaq lazımdır. Bu da Ukrayna üçün də təbii ki, hər gün itkilər deməkdir. Ona görə Ukrayna Azərbaycan yolu ilə getməyə tərəddüd edir. Kiyev inanmır ki, illər sonra Qərb yenə belə hərbi-siyasi və maliyyə dəstəyi verə bilər, yaxud Rusiya ilə döyüşmək olar".

■ **Emil SALAMOĞLU,** "Yeni Müsavat"

Rusiyadan Bakıya "Putinin imzası" mesajı

Moskva 5 il əvvəl imzalanan, artıq qüvvəsini itirən
10 noyabr sənədindən əl çəkmir - Kremlin məkrli niyyəti

Rusiyanın bu ilin noyabrında 5 ilə tamam olacaq Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin üçtərəfli sənədinə istinad etməkdən əl çəkmir. Xüsusilə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova dəfələrlə deyib ki, "2020-ci ilin üçtərəfli razılaşmaları aktual olaraq qalır, tərəflərdən heç biri imzasını geri götürməyib". Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin də deyib ki, sülh sazişinin əsas istiqamətləri 10 noyabr üçtərəfli sazişlərində əksini tapıb. Nazir müavini deyib ki, razılaşma regionda kommunikasiyaların açılmasında və sərhədlərin müəyyənləşməsində Rusiyanın iştirakını nəzərdə tutur.

Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvanı birləşdirən quru əlaqəsi olan Zəngəzur dəhlizi ideyası ilk dəfə məhz üçtərəfli bəyanatda əks olunurdu, Rusiya sərhəddiləri bu yolun təhlükəsizliyini təmin etməli idi. Amma Rusiya bu 5 ildə Zəngəzur dəhlizi məsələsində bir addım belə irəliləyə bilmədi.

Rusiyanın İrəvandakı səfiri Sergey Kopırkin də erməni mediasına son müsahibəsində ölkəsinin "Tramp yolu" və ya Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məsələyə özünəməxsus formada yanaşdı: "Tramp yolu" adlanan marşrutla bağlı Rusiyanın mövqeyi bu neqliyyat layihəsinin necə həyata keçiriləcəyi barədə ətraflı məlumat əldə etdikdən sonra formalaşacaq. Bildiyimizə görə, iş yeni başlayır. Yük və sərnişinlərin tranzit rejimləri və hərəkət təhlükəsizliyi ilə bağlı təfərrüatlar razılaşdırılmalıdır. Bölgədə neqliyyat əlaqələrinin bərpası səyləri ikitərəfli sənədlər əsasında Ermənistanın Avrasiya İqtisadi Birliyinə

üzvlüyü, eləcə də Ermənistan-İran sərhədində Rusiya sərhəddilərinin mövcudluğu ilə bağlı şəraitin nəzərə alınmasını tələb edəcək. Onu da əlavə etmək istərdim ki, Rusiya tərəfi həm erməni tərəfdaşları, həm digər maraqlı tərəflərlə, həm də İranla bu məsələlərlə bağlı məsləhətləşmələrə açıqdır".

Səfir onu da bildirib ki, 2020-2022-ci ildə imzalanmış üçtərəfli sazişlər qüvvəsini itirməyib: "Ermənistan-Azərbaycan barışıq prosesinin əsasını ölkəmiz və prezident Vladimir Putin şəxsən qoyub. Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan liderləri arasında 2020-2022-ci illərdə imzalanmış üçtərəfli sazişlər nəinki qan tökülməsinə da-yandırdı, həm də İrəvanla Bakı arasında münasibətlərin normallaşmasının əsas istiqamətlərini müəyyən etdi".

Rusiya rəsmilərinin 10 noyabr sənədini israrla önə çəkməsi nə deməkdir?

Deputat Arzuxan Əlizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Rusiyanın israr etməsi Zən-

gəzur dəhlizi ilə əlaqədardır. "Kopırkin əslində dəhlizə nəzarətdə Rusiyanın payı olduğunu demək istəyib. Xüsusən də vurğulayıb ki, İran-Ermənistan sərhədində rus hərbiçiləri var, Gümrüdəki bazanın ləğvinə ehtiyac yoxdur və sair. Bütün bunlar ona hesablanıb ki, Rusiya dəhlizə nəzarət istəyindən geri çəkilmir. Amma Paşinyan bəyan edib ki, 10 noyabr sənədi qüvvəsini itirib və 8 avqustda imzalanan sazişlə Bakı ilə İrəvan arasında münasibətlər tənzimlənəcək".

Deputatın sözlərinə görə, səfir Kopırkin bildirmək istəyir ki, Rusiya dəhlizə nəzarətlə bağlı tutduğu mövqeyi hələ də davam etdirəcək: "Moskvanın İrəvana təsir imkanları kifayət qədər böyükdür deyə müdaxilə etməyə çalışacaq. Amma Paşinyan Rusiyaya seçkiqabağı reveranslar edir, Moskvaya gedir, təzyiqləri neytrallaşdırmağa çalışır. Düşünürəm ki, seçkidən sonra Rusiyanın Ermənistan təsirələrinin azaldılması istiqamətində addımlar atılacağını gözləmək olar. Xüsusən də Azərbaycan və Türkiyənin yürütdüyü siyasət İrəvana stimül olacaq. Çünki Rusiyanın Cənubi Qafqazda yalnız Ermənistan üzərindən təsir etmək imkanları qalıb, Azərbaycanda təzyiq rıçaqları yoxdur".

Siyasi şərhçi Züriyyə Qarayeva isə Rusiyanın yeganə istinad nöqtəsinin üçtərəfli sənəd olduğunu bildirdi. Onun sözlərinə görə, Bakı və İrəvan Moskvanın əlindən bu arqumenti ala bilər: "Vaşinqton razılaşması yekun sülh müqaviləsi üçün ən ali sazişdir. 10 noyabrda imzalanan isə bəyanatdır. Üstəlik, ratifikasiya olunmayıb. Ona görə də son anlaşmalara rəğmən Azərbaycan və Ermənistan rəsmi şəkildə elan edə bilər ki, 10 noyabr sənədindən çıxırlar və onu qüvvədən düşmüş elan edirlər. Bu da Rusiyanı fakt qarşısında qoyacaq və heç bir bəhanəsi qalmayacaq. Onsuz da həmin sənədin müddəalarını nə Moskva, nə İrəvan icra etdi. Sadəcə, 9-cu bənd var, Rusiya üçün ən mühüm hissədir. Bu da dəhlizə nəzarətin Rusiyada olmasıdır".

Ekspert hesab edir ki, bu məsələ də qapanıb: "Paşinyan və Tramp razılaşdırıb ki, dəhliz 99 il müddətinə ABŞ şirkətinə icarəyə verilsin. Ona görə Ermənistan üçtərəfli sazişin 9-cu bəndindən imtina etdiyini rəsmi şəkildə açıqlamalıdır. Azərbaycan da buna etiraz etmir və "Tramp marşrutu"nun açılmasını dəstəkləyir. Ona görə də bir müddət sonra hər iki tərəfin 10 noyabr sənədinin qüvvədən düşdüyünü bəyan edəcəyini gözləyirəm. Sadəcə, Ermənistan həssas dönməkdir.

İlham Əliyev Sandunu şəxsən təbrik etdi

Bu seçkilər Rusiyanın xüsusilə Ukrayna müharibəsindən sonra postsovet məkanında təsir dairəsini sürətlə itirdiyini təsdiqləyir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Kopenhagendə Moldovanın dövlət başçısı Maya Sandu ilə görüşüb.

Dövlət başçısı Moldovada keçirilmiş parlament seçkilərində Maya Sandunun rəhbərlik etdiyi hakim Fəaliyyət və Həmreylik Partiyasının qələbə qazanması münasibətilə təbriklərini çatdıraraq, bu seçkilərin Moldova xalqının iradəsini əks etdirdiyini deyib.

Moldova Prezidenti təbriklərə görə təşəkkürünü ifadə edib. O da öz növbəsində Vaşinqtonda Ermənistanla Azərbaycan arasında Amerika Birləşmiş Ştatlarının şahidliyi ilə sülh gündəliyi üzrə əldə olunmuş nəticələr münasibətilə Prezident İlham Əliyevə təbrik edib.

Təbriklərə görə minnətdarlığını bildiren dövlətimizin başçısı Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh gündəliyi ilə bağlı əldə olunmuş nəticələrin tarixi əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirib.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlərimizin inkişaf perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı, xüsusilə də enerji sahəsində əməkdaşlıq üçün geniş imkanların olduğu vurğulanıb.

Prezident Maya Sandu Moldovanın xüsusilə enerjiyə ehtiyac duyduğu zamanda Azərbaycanın göstərdiyi dəstəyin yüksək qiymətləndirildiyini qeyd edib.

Yada salmaq ki, Maya Sandu tərəfindən yaradılan "Fəaliyyət və həmreylik" Partiyası seçicilərin 44,13% faizinin səsini alıb. Digər avropayönlü siyasi təşkilat "Alternativ" bloku isə 8% səs toplayıb. Rusiya ilə münasibətlərin bərpasının tərəfdarı olan "Vətənpərvərlər bloku" 28,25% səs alıb. "Vətənpərvərlər bloku"na keçmiş prezident İqor Dodonun rəhbərlik etdiyi Sosialist Partiyası, digər keçmiş prezident Vladimir Vroninin rəhbərlik etdiyi Kommunist Partiyası və keçmiş baş nazir Vasile Tarlevin (2011-2008) "Moldovanın gələcəyi" Partiyası daxil idi.

Parlament seçkilərin nəticəsi o deməkdir ki, Kreml növbəti dəfə Moldovadakı seçkini udub. Bu seçkilər Rusiyanın xüsusilə Ukrayna müharibəsindən sonra postsovet məkanında təsir dairəsini sürətlə itirdiyini təsdiqləyir. Rusiyanın açıq-aşkar dəstək verdiyi bir seçki blokunun məğlubiyyəti Moskvaya ciddi zərbədir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Avropaya inteqrasiya da indikdə cəlbedici trend deyil, çünki Avropa Birliyinin özündə də ciddi böhran yaşanır. Amma buna baxmayaraq, Moldova seçim qarşısında yenə avrointeqrasiyanı seçdi.

■ **E.SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Paşinyan seçkidən qələbəni təmin etdikdən sonra növbəti addımları atacaq. Həmçinin Azərbaycanla Rusiyanın münasibətləri soyuq və qeyri-müəyyəndir. Odur ki, indi radikal qərar verməyə tələsmirlər. Ancaq Rusiya getdikcə Cənubi Qafqazda təsir imkanlarını itirir. Bundan sonra 10 noyabr razılaşmasına qayıdış olmayacaq. Düşünürəm ki, Rusiyada yenə üçtərəfli görüşlər olacaq. Artıq Kreml bu şansını əldən verib. İndi onun ısrarını əlindən almaq üçün 10 noyabr sənədinin Minsk Qrupunun taleyini yaşaması lazımdır".

Yada salmaq ki, avqustun 29-da Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan Ermənistan, Rusiya və Azərbaycan liderlərinin 10 noyabr 2020-ci il üç-

tərəfli bəyanatının qüvvədən düşdüyünü bildirib. Paşinyan deyib ki, noyabrın 10-na qayıtmağa ehtiyac yoxdur: "10 noyabr 10 noyabrda qaldı".

Eyni gündə Moskvadan Paşinyana cavab verilib. "Bu, sadəcə, bir ifadədir və eyni şeyi baş nazirin öz bəyanatı haqqında da demək olar", - Rusiya XİN-in sözcüsü Mariya Zaxarova Nikol Paşinyanın 9 noyabrın keçmişdə qalması ilə bağlı bəyanatını şərh edərkən belə deyib. Zaxarova brifinq zamanı vurğulayıb ki, 2020-2022-ci illər üçün üçtərəfli sazişlər aktuallığını qoruyur, heç bir tərəf onlardan geri çəkilməyib və bununla bağlı sənədlər öz qüvvəsini itirməyib.

■ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ötən ay Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Çində keçirilən sammitində Azərbaycanın təşkilata üzvlüyünün bloklanması barədə qurumdan heç bir reaksiya olmadı. Yada salaq ki, APA-nın diplomatik mənbələrdən əldə etdiyi məlumata görə, Azərbaycanın ŞƏT-ə üzvlüyünün bloklanması təkcə Hindistanın təşəbbüsü ilə olmayıb, Rusiya da bu prosesdə yaxından iştirak edib. Bildirilib ki, bu prosesdə əsas rolunu isə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi oynayır. Mənbənin sözlərinə görə, Azərbaycanın ŞƏT-ə üzvlüyünün bloklanması məsələsi Rusiya və Hindistan arasında siyasi məsləhətləşmələrdə müzakirə olunub, müvafiq razılığa gəlinib. Sadəcə, Rusiya prosesdə Hindistanı qabağa verib, özü arxa planda dayanıb.

Onu da yada salaq ki, Pakistan anti-Azərbaycan ritorikasına cavab olaraq Ermənistan üçün eyni addımı atıb.

ŞƏT-in baş katibi Nurlan Yerməkbaev isə son açıqlamasında bildirib ki, təşkilat Azərbaycanı tamhüquqlu üzv kimi görmək istəyir: "ŞƏT bütün ölkələrə açıq təşkilatdır. Biz fəaliyyətimizdə istənilən formada iştirak etmək istəyən bütün ölkələri üzv qəbul edirik. Hər hansı ölkənin üzvlüyə qəbul olunması barədə qərar isə konsensusla verilir. Bütün üzv dövlətlər razılıq verməlidir və bundan sonra prosedura başlayır. Hazırda bütün bu müraciətlər üzv ölkələr tərəfindən nəzərdən keçirilir. Mən təşkilatın icraedici orqanının rəhbəriyəm, əlbəttə, ölkələrin qərarını təsdiqləmək vəzifəmdir. Ümid edirəm ki, yaxın gələcəkdə Azərbaycan təşkilata üzv ölkə statusu əldə edəcək". Baş katibin açıqlaması da göstərir ki, Bakı üzv dövlətlərin razılığını almalıdır. Hindistanın Azərbaycana qərazinin səbəbi belədir: Bakının Pakistana dəstəyi. Yəni Hindistan illərlə gözləsə də, Azərbaycan bu məsələdə mövqeyini dəyişməyəcək. Növbəti 26-cı sammitin yeri haqda dəqiq bilgi yoxdur, amma belə görünür ki, Bakının da ŞƏT-ə üzvlüklə bağlı nikbinliyinə indilikdə əsas yoxdur...

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov "Yeni Müsavat"a dedi ki, ŞƏT-ə üzv ölkələrlə Azərbaycanın yaxın əməkdaşlığı mövcuddur: "Azərbaycan qarşılıqlı hörmət və fayda əsasında bütün beynəlxalq təşkilatlarda təmsil olunmağını dəstəkləyir. O cümlədən Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının tam hüquqlu üzv olmaq niyyəti ilə Çində keçirilən 26-cı sammitdə iştirak

edirdi. Əslində Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında təmsil olunan ölkələrlə Azərbaycanın ikitərəfli əməkdaşlığı mövcuddur. Bu baxımdan təşkilata üzvlüyümüzün bloklanması gözlənilən deyildi. Amma təəssüf ki, ŞƏT iqtisadi təşkilat olmasına baxmayaraq, burada da siyasi maraqlar önə çəkildi və Hindistan üzvlüyümüzü blokladı. Təbii ki, Hindistanın veto hüququndan istifadə edərək Azərbaycanı bloklaşdırmağın arxasında hansı ölkənin dayanması maraqlıdır. Bunun təşkilatda təmsil olunan bütün üzvlər bilirlər. Azərbaycanın üzvlüyünə blok qoyulması təkcə Azərbaycan üçün yox, həm də ŞƏT-ə üzv ölkələrin maraqlarına da uyğun deyil. Çünki etiraf etməliyik ki, Azərbaycan üçün ŞƏT-ə üzvlük lazım olandan daha çox ŞƏT-ə Azərbaycanın üzvlüyü vacibdir. Azərbaycan Asiyadan Avropaya qədər böyük bir coğrafiyada Orta dəhliz vasitəsilə yeni əməkdaşlıq imkanlarını formalaşdırıb. Bu baxımdan Azərbaycanın ŞƏT-ə üzvlüyünə mane olması həmin ölkənin və ölkələrin digər ölkələrin maraqlarına qarşı getməsi deməkdir. Azərbaycan özünün iqtisadi əlaqələrini əməkdaşlıq təşkilatlarında olub-olmamasından asılı olmayaraq genişləndirir".

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva Azərbaycanın bütün maneələri aşaraq, ŞƏT-ə üzv qəbul olunacağını düşünür: "Təxminən dörd həftə öncə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Çində baş tutan toplantısında Azərbaycanın bu quruma üzvlüyünün bloklaşmasının arxasında birbaşa Kremlin barmağı var. Hindistan ŞƏT-lə bağlı məsələlərdə müstəqil addımlar at-

Hindistanın Bakıya vetosu yenə gündəmdə

Dehli qərəzli mövqeyindən əl çəkmir; Azərbaycanın da ŞƏT-ə üzvlüklə bağlı nikbinliyinə indilikdə əsas yoxdur...

maq iqtidarında olan ölkə deyil. Bu və ya digər hallarda ya Çinin, ya da Rusiyanın ağzına baxır. Bu baxımdan, Rusiya Azərbaycandan son beş ilin "intiqağını" almaq istəyir. Ona görə də Rusiya birbaşa deyil, Hindistanın əli ilə Azərbaycanın ŞƏT-də önünü kəsdi. Fikrimcə, burada itirən tərəf şübhəsiz ki, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı olacaq. Azərbaycan onsuz da özünün uzunömürlü "Yol xəritəsinə" uyğun olaraq iqtisadi addımları davamlı və stabil olaraq atmaqdadır. Azərbaycan son beş ildə sürətli inkişaf yolu götürüb. Qlobal layihələrə ev sahibliyi və donor-

luq etməklə bütün dünyanın diqqətindədir. Dünyanın aparıcı ölkələrinin dövlət başçıları Azərbaycan Prezidenti ilə görüşmək üçün sıraya, növbəyə düzülür. Rusiya-Ukrayna savaşı fonunda bütün beynəlxalq iqtisadi təntənələrdən, layihələrdən uzaq qalan Kreml öz enerji hegemonluğunu və moderatorluğunu Bakıya verdiyi üçün nəinki təəssüflənir, hətta dişlərini qıcaır.

Təbii ki, bütün bunlar əbəddir. Rusiya iqtisadiyyatı bu gün alternativ marşrutlar axtarır ki, sanksiyalar burulğanında batan gəmisi maneəvrlər edərək sahile çıxara bilsin. Amma bün-

tün cəhdləri boş çıxır. Bir sözlə, Rusiya Azərbaycanı hədəf almaqla özünü Zəngəzur dəhlizinin və "Bir kəmə, bir yol"un imkanlarından məhrum edir. Gec-tez Moskva Bakıya qarşı sərtliyinin ağır nəticələri ilə üzləşəcək. Digər tərəfdən, üzvlüyə yox deyilsə də, Beynəlxalq və regional təşkilatlarda fəal iştirak edən Azərbaycanın da son illər ŞƏT-lə əlaqələri genişlənir.

Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ailəsindəki ölkələrin Çinin "Bir kəmə, bir yol" strategiyasının əhatə dairəsində olması rəsmi Pekinin bu dövlətlərlə əməkdaşlığa marağını daha da artırır. Bu kontekstdə

Çin-Azərbaycan əlaqələrinin potensialı daha ümidvericidir. Tarixən mühüm ticarət yollarının üzərində yerləşən Azərbaycan müasir dövrdə də özünün iqtisadi potensialı, eləcə də nəqliyyat-logistika, tranzit imkanları ilə Avrasiya regionunda əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar yaradır.

Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanın yerləşdiyi coğrafi mövqeyindən və iqtisadi imkanlarından səmərəli istifadə olunmaqla, beynəlxalq nəqliyyat-logistika dəhlizlərinin yaradılması istiqamətində illər əvvəl qəbul etdiyi düşünülmüş qərarlar bu gün öz bəhrəsini verməkdədir. Azərbaycan özünün nəqliyyat-logistika potensialını inkişaf etdirərək Avrasiya yada yeni, alternativ dəhlizlərin yaradılmasına öz töhfəsini verib. Şimal-Cənub, Şərq-Qərb beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin fəaliyyətinin genişləndirilməsi istiqamətində görülmüş işlər Azərbaycanın tranzit ölkə kimi beynəlxalq yükdaşımalardakı mövqeyini möhkəmləndirir. Rusiya və Hindistan kimi iqtisadi tənəklərdən yoxsul dövlətlər bu nüansları da həzm edə bilmirlər. Düşünürəm ki, qısa zamanda Azərbaycan bütün maneələri aşaraq ŞƏT-ə üzv qəbul olunacaq və belə bir təkliflə elə Hindistan və Rusiya çıxış edəcək".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

İrəvana 100 milyon verilməsi yenə bloklandı

Rəsmi Budapeşt oxşar yardımın Azərbaycana da verilməsini tələb edir

Macarıstan Avropa Birliyinin Ermənistan 100 milyon avro verməsinə qadağan edib. "Teleqraf" xəbər verir ki, bu barədə "Joxovurd" qəzeti məlumat yayıb.

Nəşr Macarıstanın "Wizz Air" aviakompaniyası ilə Ermənistan arasında əldə edilmiş razılaşma barədə yazıb: "Nikol Paşinyan bunu "böyük nailiyyət" hesab edir. İqtisadiyyat naziri Papoyan bunun hansı iqtisadi fayda gətirəcəyini soruşduqda isə heç bir rəqəm qeyd etməyib, sadəcə, konkretləşdirmədən çox böyük faydaların olacağını bildirib. Hökumət isə siyasi reklam üçün riskə gedib, hətta Gümrü hava limanında "Wizz Air" üçün uçuşlar açılar, mülki aviasiyanın keçmiş rəhbəri Tatevik Revazyan bu barədə ehtiyatla danışır. Çünki bir sıra mütəxəssislər Şirak hava limanının peşəkarlığına şübhə ilə yanaşırlar. "Wizz Air" Macarıstan hava yolu şirkəti-

dir. Bu il AB-yə üzv ölkələr Avropa Sülh Fondundan Ermənistan 100 milyon avro "qeyri-öldürücü hərbi yardım" ayırmaq qərarına gəlib, amma Macarıstan bu qərara veto qo-

yub. Nəticədə Ermənistan heç nə ala bilməyib".

Mənbə vurğulayıb ki, Macarıstanın bu qərarı Azərbaycanla yaxın və strateji münasibətlərdən irəli gəlir.

Məlumdur ki, Macarıstan oxşar yardımın Azərbaycana da verilməsini tələb edir. Macarıstan Qarabağ münaqişəsində Azərbaycanı açıq dəstəkləyib. Azərbaycanla Macarıstan arasında siyasi əlaqələr

yüksek səviyyədədir. Tərəflər arasında ali səviyyədə dialoq mövcuddur. İkitərəfli münasibətlər dostluq, əməkdaşlıq və strateji tərəfdaşlıq ruhunda inkişaf edir. Macarıstanla əlaqələrin hər tərəfli inkişaf etdirilməsi ölkəmizin xarici siyasətinin vacib istiqamətlərindəndir. Macarıstan Azərbaycanın strateji tərəfdaşdır. İki dövlət arasında iqtisadi əlaqələrdə davamlı inkişaf meyilləri müşahidə edilir. Azərbaycan və Macarıstan geniş iqtisadi potensiala malikdir. İki ölkə arasında imzalanmış strateji tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannamə, həmçinin iqtisadi sahəni əhatə edən bir sıra digər sənədlər iqtisadi əməkdaşlığın daha da genişlənməsində əhəmiyyətli baza rolunu oynayır. Macarıstan Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə münasibətlərinin inkişafına və ölkəmizin Avropanın enerji təhlükəsizliyində oynadığı rolunu da-

ha da artmasına dəstək verən, həmçinin Avropanın mühüm nəqliyyat dəhlizlərinin keçdiyi dinamik iqtisadiyyata malik bir ölkədir. Avstriya, Sloveniya, Ukrayna, Rumıniya, Serbiya, Xorvatiya və Sloveniya kimi ölkələrlə həmsərhəd olması, Mərkəzi Avropada yerləşməsi Macarıstanın Şərqi Avropa ilə Qərbi Avropa arasında mühüm strateji mövqeyə sahib olmasına, iqtisadi-siyasi proseslərin mərkəzində dayanmasına imkan yaradır. Ölkənin logistik imkanları, geniş avtomobil və dəmir yolları şəbəkəsinə malik olması və bu şəbəkələrin qonşu dövlətlərin ərazisi ilə Avropanın ən böyük dəniz limanlarına əlverişli çıxış imkanları yaradır. Macarıstanın coğrafi mövqeyi, eyni zamanda enerji dəhlizlərinin diversifikasiyası üçün də geniş imkanlar açıq və bu amil, şübhəsiz ki, həm Azərbaycan, həm də Avropa İttifaqı üçün əhəmiyyətli malikdir. Azərbaycanla Macarıstan arasında yeni biznes təşəbbüslərinin reallaşdırılması üçün də imkanlar genişdir.

□ **"Yeni Müsavat"**

Azərbaycan Qəzzaya sülhməramlılar göndərə bilər

Bakıdan reaksiya: "BMT-nin qərarı olarsa..."

Məlumdur ki, ABŞ Prezidenti Donald Tramp Ağ Evdə İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu ilə danışıqlardan sonra Qəzza sülh planını təqdim edib. Sənəddə HƏMAS-ın tamamilə tərk-silah edilməsi, bütün girovların 72 saat ərzində azad edilməsi və bunun müqabilində minlərlə fələstinli məhbusun İsrail həbsxanalarından azad edilməsi, Qəzzanın idarəçiliyinin texnokratik "Fələstin Komitəsi"nə verilməsi və təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün beynəlxalq sülhməramlı qüvvələrin yerləşdirilməsi tələb olunur.

"Ynet Global"-ın məlumatına görə, İsrail hökumətinin yüksək vəzifəli rəsmiləri bu planın "çox sual doğurduğunu" düşünür. Buna baxmayaraq, İsrail və ABŞ HƏMAS-ın rəsmi cavabını gözləyir. İmtina ediləcəyi təqdirdə Vaşinqton Qəzzada əməliyyatları davam etdirmək üçün İsrailə hərbi dəstəyi artırmaq niyyətindədir.

Rəsmilərin sözlərinə görə, sülhməramlı qüvvələrin yerləşdirilməsi ilə bağlı suallar var. İsrail nəşri bildirir ki, Tramp özünün sədrliyi ilə Böyük Britaniyanın keçmiş baş naziri Toni Bleyerin də daxil olduğu "Sülh Şurası" yaradıldığını elan edib. Plan çoxmillətli sülhməramlı qüvvələrin yaradılmasını tələb edir ki, bu qüvvələrin tərkibinə BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı və Azərbaycandan olan bölmələr daxil ola bilər, baxmayaraq ki, hələlik bunun rəsmi təsdiqi yoxdur. (mənbə: Haqqın.az)

Azərbaycan Ordusunun sülhməramlı kontingenti 1999-cu ildən etibarən sülhməramlı əməliyyatlarda iştirak etməkdədir. Belə ki, 1999-cu ilin sentyabr ayından 2008-ci ilin mart ayına qədər Azərbaycan Ordusunun

sülhməramlı təqımı 34 nəfər şəxsi heyətlə (1 zabıt, 1 gizir və 32 əsgər) NATO-nun rəhbərliyi altında Kosovoda sülhün yaradılması və dəstəklənməsi üzrə keçirilən əməliyyatlarda iştirak edib. Azərbaycan təqımı Türkiyə taburunun 4-cü mexanikləşdirilmiş piyada bölüyünün tərkibində Draqaş şəhərində xidmət aparıb.

BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qərarının tətbiqi məqsədilə Azərbaycan Ordusunun Sülhməramlı bölüyü 15 avqust 2003-cü il tarixindən 7 dekabr 2008-ci il tarixinədək 152 nəfərlik şəxsi heyətlə (16 zabıt, 16 gizir, 120 əsgər) İraqda Beynəlxalq Koalisiya Qüvvələri tərkibində xidmət edib. Missiya dövründə İraqın Əl-Hədisə şəhəri yaxınlığında ABŞ Dəniz Piyadası Komandanlığı tərkibində su anbarının və su elektrik stansiyasının mühafizəsini həyata keçirən bölük, Koalisiya Qüvvələrinin İraqdan çıxması ilə əlaqədar 7 dekabr 2008-ci il tarixində missiyasını yekunlaşdıraraq geri qayıdıb.

20 noyabr 2002-ci il tarixindən Azərbaycan Ordusunun 22 nəfərlik sülhməramlı

təqımı Əfqanıstanda Beynəlxalq Təhlükəsizliyə Yardım Qüvvələrinin (ISAF) tərkibində fəaliyyət göstərməyə başlayıb. 15 yanvar 2008-ci il tarixdə Azərbaycanın Əfqanıstandakı sülhməramlı kontingentinin sayı 40 nəfərə çatdırılıb. 2 oktyabr 2009-cu il tarixdə Azərbaycan Ordusunun 90 nəfərlik sülhməramlı kontingenti Əfqanıstanda Beynəlxalq Təhlükəsizliyə Yardım Qüvvələri əməliyyatlarında Türkiyə taboru tərkibində fəaliyyət göstərüb.

2015-ci ilin yanvar ayının 1-dən etibarən Azərbaycan sülhməramlıları Əfqanıstanda NATO-nun başçılığı ilə həyata keçirilən sülhməramlı fəaliyyətə başlayıb. Missiyanın sona çatması ilə əlaqədar, Azərbaycan Ordusunun sülhməramlı qüvvələri 27 avqust 2021-ci ilədə ölkəyə geri dönüb.

Hazırda Azərbaycanın hər hansı xarici ölkə ərazisində sülhməramlı qüvvələri fəaliyyət göstərmir.

Qəzzada sülhməramlı qüvvələr yerləşdirilsə, Azərbaycanın da orada iştirakı mümkündürmü? Ümumiyyətlə, beynəlxalq sülhməramlı kontingentin tərkibində təmsil olunmağın ordumuz, dövlətimiz üçün gətirdiyi üstünlüklər varmı?

Azərbaycan Hərbi Polisinin sabiq reisi, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, sülhməramlı missiya yerinə yetirmək üçün artıq Azər-

baycanın kifayət qədər təcrübəsi var: "Bildiyiniz kimi, Azərbaycan sülhməramlı qüvvələri həm Avropada, həm Əfqanıstanda sülhməramlı missiya həyata keçirib. Bu missiya çox vacib və məsuliyyətli missiyadır. Əgər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qəzzada beynəlxalq sülhməramlı kontingent yerləşdirmək qərarı olarsa, Azərbaycan sülhməramlıları da həmin kontingentin tərkibində missiyanı yerinə yetirə bilərlər. Amma yalnız ABŞ-nin belə bir qərarının olması başqa vəziyyət yaradır. Bu halda Azərbaycanın sülhməramlı qüvvələrini göndərməsi gözlənilmir və Azərbaycan bunu etməz. Beynəlxalq sülhməramlı kontingentin istənilən bir münafişə zonasına yerləşdirilməsi BMT-nin qərarı ilə olmalıdır, hansısa bir dövlətin qərarı ilə yox. Sülhməramlı qüvvələr məsələsində Azərbaycanın da adının hallanması təsadüfi deyil. Çünki Azərbaycanın həm uzunmüddətli təcrübəsi var, həmçinin Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin gücü, hazırlığı yüksək səviyyədədir. Bu və digər amillər nəzərə alınır. Xüsusilə 44 günlük müharibədə bütün Azərbaycan Ordusunun gücünü, peşəkarlığını gördü. Azərbaycan sülhməramlı qüvvələrinin Əfqanıstanda, Avropada öz missiyanı çox məharətlə yerinə yetirməsi faktı da Azərbaycanın adını beynəlxalq sülhməramlı qüvvələr məsələsində yada

Azərbaycan XİN-in bəyanatına Trampdan reaksiya

ABŞ Prezidenti Donald Tramp "Truth Social" hesabında Qəzzada münafişəni sonlandırmaq məqsədilə irəli sürdüyü 20 maddəlik sülh planı ilə bağlı paylaşım edib.

Axar.az xəbər verir ki, paylaşımnda Tramp onun Yaxın Şərqdə sülhü bərqərar etmək yönündəki söylərinə dair müxtəlif ölkələrin bəyanatlarına yer verib.

Həmin bəyanatlar arasında Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) müvafiq açıqlaması da yer alıb.

Xatırladaq ki, sentyabrın 30-da Azərbaycan XİN ABŞ Prezidenti Donald Trampın Qəzza bölgəsində münafişəyə son qoyulması üçün hərtərəfli planın elan edilməsini alqışlayıb.

Leyen: "Rusiyanın Aİ-ni bölməsinə icazə verməyəcəyik"

"Rusiya cəmiyyətlərimizdə nifaq və qorxu səpməyə çalışır. Biz buna imkan verməyəcəyik".

Avropa Komissiyasının (AK) sədri Ursula fon der Leyen Rusiyanın Avropa İttifaqının (Aİ) hava məkanını pozması qarşısında Avropa ictimaiyyətinin birlikdəlik nümayiş etdirdiyini bəyan edib. Leyen bu bəyanatla oktyabrın 1-də Aİ dövlət və hökumət başçıların qeyri-rəsmi sammitinin keçirildiyi Kopenhagendə çıxış edib.

"Rusiya cəmiyyətlərimizdə nifaq və qorxu səpməyə çalışır. Biz buna imkan verməyəcəyik", - Leyen qeyd edib.

Danimarkanın paytaxtında keçirilən görüşdə Aİ liderləri Ukraynadakı müharibə şəraitində Avropanın müdafiə qabiliyyətini müzakirə ediblər. Kiyevə əlavə yardım da müzakirə olunub.

Aİ liderləri Kiyevə Rusiyanın dondurulmuş aktivləri ilə təminatla milyardlarla avro kreditin verilməsi təşəbbüsünü dəstəkləməyə çağırıblar.

Leyen və Almaniya kansleri Fridrix Merz bildiriblər ki, maliyyə Ukrayna üçün 140 milyard avroya qədər əlavə vəsait cəlb edə bilər: "Biz aktivləri müsadirə etməyəcəyik. Əgər Rusiya təminat ödəsə, Ukrayna bu krediti qaytarmalı olacaq".

Avropa Komissiyasının məlumatına görə, Rusiyanın Ukraynadakı müharibəsi fonunda Aİ-də Rusiya Mərkəzi Bankının təxminən 200 milyard avroluq aktivləri dondurulub. Bu vəsaitlərin əksəriyyəti Brüsseldə yerləşən "Euroclear" qiymətli kağızlar depozitarında saxlanılır.

"Aramızda artan konsensus var ki, Ukraynanı dəstəkləmək üçün tək avropalı vergi ödəyiciləri ödəməli deyil, həm də Rusiyanın da məsuliyyət daşıması lazımdır", - Leyen vurğulayıb.

təhlükələr də yarada bilər: "Bu bölgə çox mürəkkəb bir münafişənin hökm sürdüyü bölgədir. Belə bir bölgədə sülhməramlı qüvvələrə də təhlükə, hətta onların da sıralarından itkilərin olması kimi halların meydana gəlməsi mümkündür. Azərbaycanın ancaq və ancaq BMT qərarı olarsa, Qəzzaya sülhməramlı qüvvələrini göndərməsi məqsədəuyğundur. Bu iş çox böyük məsuliyyətli işdir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Aydın Çaykovskini xatırlamaq

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Rusiyada Dumanın (yerli Milli Məclisin adı belədir) deputatı özünə robot köməkçi götürüb, adı da “Volodya”. Deyir Volodya hələlik mənim çamadanlarımı daşıyacaq.

Çox ilginçdir. Burada əslində ölkənin müdiri olan Valodaya sataşmaq əlamətləri vardır. Axı Vladimir müəllimin də 1990-cı illərdə Peterburqun meri Sobçakın çamadanlarını daşımağı məlumdur. Foto-videolarla təsdiq edilmiş faktdır.

Əlbəttə, istənilən peşənin, o cümlədən çamadan daşımağın insanın şərəf və ləyaqətinə hansısa təsiri yoxdur, sadəcə, qərribə haldır ki, keçmiş SSRİ məkanından çıxmış bütün xalqlar arasında yükdaşıyan peşəsinə alçaldıcı münasibət formalaşıb. Ona görə “qərribə” yazdım ki, tərsinə olmalı idi, axı guya o hökumət fəhlə-kəndli, kasıb-kusub hökumətiydi. Lakin ağır yük daşıyıb çörək qazanan insanlara “hambal”, “qruşik” deyib ələ salırdılar.

Sözgəlişi, sovetlərdən öncəki görkəmli əsərimizdə də hambal obrazı ələ salınıb və axırda bir abbasıdan məhrum edilib. Orada hamı, hər cür it-qurd muradına çatır, Məşədidən istədiyini qapazlayır, yeganə hambalın ödənişi edilmir. Məncə, simvolik təsvirdir. Hətta maraqlıdır ki, əsərdə hamının, hətta qoçu, hamamçı və dəllək obrazlarının öz adı var, yeganə adsız obraz hambaldır. Üzeyir bəy kimi insafli, ədalətli insan belə hamballa həddən artıq məzələlənib. Təbii, bu mənim subyektiv fikrimdir.

Sadə sənət, peşə sahiblərinə hörmətsiz yanaşmaq ümumi problemlərimizdən biridir və bunun altını çəkirik. Bu peşələrin hörməti, qabiliyyəti, gördüyü işin nəticəsi baxımından. Peşə məktəblərinə diqqətin artırılması vacibdir. Yoxsa ölkədə hara baxsan yüzlərlə ali təhsilli və işsiz-gücsüz regionşünas, müəllim, hüquqşünas, iqtisadçı, mühəndis, köşə yazarı görərsən, lakin işindən başı çıxan santexnikə, elektrika, rəngsaza, bənnaya nəinki regionlarda, paytaxtda da rast gəlinmir. Bunun əsas səbəblərindən biri, yuxarıda yazdığım kimi, sadə və lazımlı peşələrə xalq arasında alçaldıcı münasibətin formalaşmasıdır. Həmin yanaşmanın yaranmasında ziyalıların rolu çoxdur. Havadan yazmıram.

Sırağagün bir xəbəre rast gəldim, ünlü baltacı-müğənnimiz Ağadadaş müəllimin verilişdə çıxışından sitatları dərc etmişdilər. Orada Ağadadaş müəllim başqa manisrləri səmimi olmağa, seçki saxtakarlığından uzaq durmağa (zarafat edirəm, həmin manisrlər Qubada hovuzda çimib guya Kubaya getdiklərini deyibmişlər) səsləyirdi. Və sözünü belə yekunlaşdırmışdı: “Buradan bütün müğənnilərə üz tuturam, qeyri-səmimisinizsə, bu sənəti atın, gedin qaynaqçı olun. Sən millətə mesaj verirsən, bunu düzgün et, səmimi ol”. Sitatin sonu.

Buyurun. Buna xalq artisti adını niyə veriblər? Hesab edir ki, qaynaqçılıq qeyri-səmimi insanların peşəsidir. İndi hansısa ləyaqətli qaynaqçı sənin baltanı əlindən alıb tiyəsin, məsələn, şadlıq evinin qapısına qaynaq eləsə, sapını da başqa bir münasib yerinə qoysa, haqqı çatmazmı? Qaynaqçılarla nə işin var? Camaat bütün günü başında papaq, gözündə eynek, qarda-qışda elçatmaz yerlərdə qaynaq edir, halal zəhməti ilə çörəyini qazanır. Yetərinə də sağlamlığa zərərli işdir. Amma vacibdir.

Özü də qaynaq işində fonogram-zad keçmir, gərək metalları həqiqətən bir-birinə calayasan. Əlbəttə, günah manisrlərdə deyil, onları “millətə mesaj verən” uydurma peşəsinə qəbul etmiş telekanalizasiya işçilərindədir. Yoxsa mesaj verməyə qalsa, min dəfə müdrik, ağıllı, ziyalı qaynaqçılar tapılar.

Füzuli rayonunda Aydın Əliyev adlı qaynaqçı var idi, musiqini, xüsusilə klassik musiqini əzbər bilirdi, ona görə camaat arasında ayaması “Aydın Çaykovski” idi. Sovet vaxtı Bəxtiyar Vahabzadə Aydın Çaykovski haqqında “Duymaq, anlamaq!” adlı məqalə yazmışdı. Həmin məqalənin bir yerində şairin qaynaqçı ilə söhbətindən sitat var idi, orada Bəxtiyar bəy soruşur ki, Çaykovskinin hansı əsərini daha çox sevirsiniz, Aydın deyir: “Amerika pianoçusu Van Klibernin ifasında Birinci konsertini”.

Mən şübhə eləmirəm, indi həmin Ağadadaş müəllimdən, onun verilişdəki “dostları” Vasif, Ədalət və Elgizdən soruşsan Klibernin kim olduğundan xəbərləri olmaz, amma qaynaqçını bəyənirlər.

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə görüşü 7 oktyabr 2025-ci ildə Azərbaycanın Qəbələ şəhərində keçiriləcək. Görüşün əsas mövzusu “Regional sülh və təhlükəsizlik” olacaq.

Tədbirə TDT-nin üzv və müşahidəçi dövlətlərinin dövlət və hökumət başçıları ilə yanaşı, onların nümayəndə heyətləri də qatılacaq. Görüşün məqsədi bölgədə və beynəlxalq miqyasda aktual məsələləri müzakirə etmək, əməkdaşlığı gücləndirmək və Türk dünyasında birliyi, sülhü və rifahı daha da irəli aparmaqdır. Bakı-xeber.com “Zirvə toplantısında Şimali Kipr Türk Respublikasının (Kipris) suverenliyi tanınma biləri” sualı ətrafında təhlil dərc edib.

“Gözənilən nəticə ondan ibarətdir ki, zirvə toplantısında ŞKTR-in “suverenliyi” barədə bəyanat verilə bilər. Amma bu, rəsmi beynəlxalq tanınma anlamına gəlməyəcək. Yeni TDT üzvləri bunu yalnız siyasi və diplomatik mövqə olaraq ifadə edə bilərlər, amma bu bəyanatın hüquqi qüvvəsi olmayacaq”, - deyə təhlildə bildirilir. O da vurğulanır ki, belə bir bəyanatın TDT-yə müəyyən mənada zərərli təsirləri ola bilər.

Bakı-xeber.com təhlilində yazır ki, beynəlxalq hüquq baxımından ŞKTR-in suverenliyi yalnız Türkiyə tərəfindən tanınır və digər ölkələr tərəfindən tanınmır. TDT zirvəsində belə bir bəyanat verilməsi təşkilatın üzv dövlətləri arasında diplomatik gərginlik yarada bilər. Xüsusilə ŞKTR-i tanımayan üzv dövlətlərdə etiraz və narazılıq doğura bilər. Bu, TDT-nin birliyinə və üzv dövlətlər arasında əməkdaşlıq ruhuna mənfi təsir göstərə bilər.

“Həmçinin belə bir bəyanat TDT-nin beynəlxalq reputasiyasına ziyan vura bilər. Dünya dövlətləri və beynəlxalq təşkilatlar TDT-nin rəsmi mövqeyini “ŞKTR-in tanınması təşəbbüsü” kimi qiymətləndirə bilər ki, bu da təşkilatın diplomatik neytrallığını və regional sülhə

Qəbələ sammitində Kiprisin suverenliyi tanınsa...

Öncə atılmalı addım - Şimali Kipr Türk Respublikası TDT üzvlüyünə qəbul edilsin

təhdidini sual altına sala bilər. Beynəlxalq aləmdə etiraz və sanksiya riskləri olmasa da, TDT-nin digər beynəlxalq forumlarda mövqeyi daha həssas görünə bilər.

Eyni zamanda bəyanat yalnız rəmzi və siyasi xarakter daşısa da, TDT üzv dövlətlərinin xarici siyasətinə qarşımaq kimi qəbul edilə bilər və üzv dövlətlər arasında daxili fikir ayrılıqları yarada bilər. Bu da təşkilatın qərarvermə mexanizmlərinə mənfi təsir göstərə və gələcək layihələrdə birgə əməkdaşlığı çətinləşdirə bilər. Ümumilikdə, belə bir bəyanat həm TDT-nin daxili birliyinə, həm də beynəlxalq imicinə mənfi təsir göstərə biləcək siyasi risk daşıyır”, - deyə təhlildə bildirilir.

Politoloq Elxan Şahinoğlu “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Şimali Kipr Türk Respublikası müstəqil dövlət kimi tanınması

nı əslində haqq edir: “Türkiyə də illərdir buna çalışır. Ancaq təəssüf ki, hələ bu istiqamətdə ciddi nəticə yoxdur. Bu məsələdə Türkiyəni əsas dəstəkləyən dövlət məhz Azərbaycandır. Azərbaycanda keçirilən müxtəlif tədbirlərə, zirvə görüşlərinə, o cümlədən Türk Dövlətləri Təşkilatının toplantılarına Kuzey Kiprs Türk Cümhuriyyətinin prezidentinin, digər yüksək vəzifəli rəsmilərinin qatılması da Azərbaycanın dəstəyindən irəli gəlir. Qarşıdakı mərhələdə ümid edilir ki, Mərkəzi Asiyaın türk dövlətləri də Azərbaycanın bu siyasətinə dəstək verəcəklər. Qəbələdə keçiriləcək TDT-nin zirvə görüşünə də Kiprs Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti Ersin Tatar dəvətlidir. Əsas odur ki, Kiprs Türk Cümhuriyyəti Türk Dövlətləri Təşkilatına tam hüquqlu

üzv kimi olunsun. Bunun vaxtı çoxdan çatıb. Bu addımın atılmasının özü Türk Dövlətləri Təşkilatının və oradakı üzv dövlətlərin Kiprs Türk Cümhuriyyətini dövlət olaraq tanıması mənasını daşıyacaq. Bunun ardınca isə TDT-yə üzv dövlətləri tərəfindən Kiprs Türk Cümhuriyyətinin müstəqil dövlət kimi rəsmi tanınması məsələsi də aktuallaşa bilər. Bu addımın atılması isə ola bilsin ki, Yunanistanın və Cənubi Kiprin narazılığı, etirazı ilə qarşılanacaq və xüsusən Yunanistanla TDT-yə üzv dövlətlərin münasibətlərində müəyyən soyuqluq yaranacaq. Amma TDT-yə üzv ölkələr bu ehtimal var deyə lazım olan düzgün addımı atmaqdan ehtiyatlanmamalıdır-lar”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

İrəvanın nüvə dilemması: Qərb, yoxsa Şərq?

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Rusiyada keçirilən “Ümumdünya atom həftəsi”ndə iştirak etməsi və prezident Vladimir Putinlə yeni Atom Elektrik Stansiyasının tikintisi ilə bağlı danışıqlar aparması siyasi çevrələrdə birmənalı qarşılanmayıb. Çünki nüvə enerjisi məsələsində də İrəvan eyni anda iki stulda oturmaq siyasətini güdür. Ötən ildən “Rosatom”-la danışıqlar aparən erməni hökuməti eyni zamanda ABŞ-nin “123-cü Saziş”inə qoşulmaq üçün də müraciət edib. Bu, Ermənistanı Vaşinqtondan mülki nüvə texnologiyasına çıxışa imkan verir.

Maraqlıdır ki, Paşinyanın Moskva görüşündən sonra, yeni 29 sentyabr tarixində ABŞ və Ermənistan “123-cü Saziş”in imzalanması ilə bağlı danışıqlara başlayıblar. Müzakirələr zamanı tərəfləri Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Robert Abisqomonyan, ABŞ dövlət katibinin köməkçisinin müavini Qonzalo Suares, Ermənistanın ABŞ-dəki səfiri Narek Mkrtçyan, ABŞ-nin Ermənistandakı səfiri Kristina Kvien təmsil ediblər.

Oktyabrın 1-də isə Nikol Paşinyan parlamentdə hökumət saatı zamanı bildirib ki, beş

ölkə - ABŞ, Çin, Cənubi Koreya, Fransa və Rusiya ilə yeni nüvə enerji blokunun (kiçik modullu reaktor) tikintisi variantlarını müzakirə edirlər. Onun sözlərinə görə, danışıqların əsasında geosiyasət yox, iqtisadi səmərəlilik və təhlükəsizlik məsələləri dayanır.

Bir sözlə, baş nazirin bəyanatı onu deməyə əsas verir ki, Ermənistan yeni AES-in tikintisi üçün bütün variantları açıq saxlayır. Bunlara həm Rusiya, həm də xarici güc blokları daxil ola bilər. Baş nazirin xüsusi vurğuladığı yeganə şey Ermənistanın kiçik modul nüvə reaktorlarından istifadə etməyi nə-

zərdən keçirməsidir. Ermənistan rəhbərliyində şübhə yara da biləcək digər məsələ isə maliyyə məsələsidir. Hazırda Rusiyanın büdcə kəsiri var və xarici siyasət vektoru Rusiyadan uzaq olan ölkələrə çox miqdar dollarlıq güzəştli kreditlərin verilməsi getdikcə daha problemli olur.

Enerji təhlükəsizliyi tükəndən asılı vəziyyətdə olan Ermənistanın 2-3 gün ərzində belə məsələni anlaşılan deyil. Çünki ölkədə istehlak edilən enerjinin cəmi 25 faizi daxili istehsal hesabına təmin edilir. Qalan hissəsi isə idxal edilir. Atom elektrik stansiyasının alınması

birdəfəlik sövdələşmə deyil. Bu, texniki xidmət, modernləşdirmə və yanacaq təchizatı tələb edən, təchizatçı ölkə ilə uzunmüddətli texnoloji, kadr və iqtisadi əlaqədir. Belə bir ittifaq İrəvanın “Avropa gələcəyi” ilə bağlı geosiyasi mənzərəsini tamamilə məhv edir. İkincisi, Moskva ilə danışıqlardan sonra ABŞ ilə nüvə sahəsində Sazişə qoşulmaq xəbər verir ki, Rusiya ilə razılaşma Paşinyana konstruktiv münasibətlər formu yaratmaq üçün lazımdır. Bu, Rusiyanın sayıqlığını yumşaltmaq və hərbi-siyasi böhrandan sonra iqtisadi əməkdaşlığın tam iflasa uğramasının qarşısını almaq üçün nəzərdə tutulmuş taktiki manevidir. Ermənistanın hazırda Rusiya qazı və elektrik enerjisinə real alternativ yoxdur və 2026-cı ildə tələyüklü parlament seçkiləri yaxınlaşır.

Buna görə də Moskva ilə mövcud durumda açıq qarşıdurma hakim partiyanın sosial-iqtisadi böhranla məhvəyə səbəb ola bilər. Buna görə də bu gün İrəvan-Moskva xəttində normallaşma gözə külfürməkdən başqa bir şey deyil.

□ **Report.az**

Oktyabrın 2-də Danimarkanın paytaxtı Kopenhagendə Avropa Siyasi Birliyinin (ASB) yeddinci toplantısı keçirilib. Prezident İlham Əliyev Danimarkanın baş naziri Mette Frederiksenin və Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Antonio Koştanın dəvəti ilə tədbirə qatılıb.

Oktyabrın 2-də Kopenhagendə Avropa Siyasi Birliyinin 7-ci zirvə toplantısının açılış plenar sessiyası keçirilib. Plenar iclaslarda və ondan sonra keçiriləcək dəyirmi masalarda Avropadakı ümumi təhlükəsizlik vəziyyəti, Rusiya-Ukrayna müharibəsi, iqtisadi təhlükəsizlik, miqrasiya, ənənəvi və hibrit təhlükələr kimi mövzular müzakirə olunub.

İlham Əliyev Kopenhagendə Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Antonio Koşta və Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula fon der Lyayenlə görüşü olub. Bu barədə Prezidentin Mətbuat Xidməti məlumat yayıb. Prezident İtaliyanın Nazirlər Şurasının sədri Ciorcia Meloni ilə də görüşü olub.

Avropa Siyasi Birliyinin

toluq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Avropa Siyasi Birliyinin toplantılarında liderlərin görüşləri və müzakirələri ənənə şəklini alıb: "İlham Əliyev və Nikol Paşinyan oktyabrın 2-də Kopenhagendə keçirilən toplantıda bu imkandan yenə istifadə etdilər. Bu mənada Avropa Siyasi Birliyi müzakirələri davam etdirmək üçün faydalı platformadır. İlham Əliyevlə Nikol Paşinyanın il ərzində müxtəlif beynəlxalq

ham Əliyev Nikol Paşinyanı Azərbaycan ərazisində infrastrukturun inkişafı ilə bağlı cari işlərin gedişatı, Nikol Paşinyan isə İlham Əliyevi Ermənistan ərazisində aparılan işlərlə bağlı məlumatlandırdı. Azərbaycan öz üzərinə düşən işləri sürətlə həyata keçirir, gələn ilin ortalarına qədər dəmiryol və avtomobil yolları Ermənistan sərhədinə qədər çəkilib qurtaracaq. Ermənistan isə hələ işlərə başlamayıb. Həlbuki Nikol Paşinyan tələs-

Prezident Avropa liderləri ilə mühüm müzakirələrdə

Azərbaycan və Ermənistan liderləri Avropa Siyasi Birliyinin Kopenhagendəki toplantısında sülh prosesindən danışdılar - Avropa sülh sazişi istəyir...

toplantısına Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə yanaşı, Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan da qatılıb. Antonio Koşta Avropa Siyasi Birliyi sammitindəki çıxışında İlham Əliyevi və Nikol Paşinyanı tarixi sülhə nail olduqlarına görə təbrik edib. "Mən Azərbaycanın Prezidenti və Ermənistanın Baş nazirini təbrik etmək istəyirəm. Düşünürəm ki, Sizin əldə etdiyiniz sülh Avropamız üçün əhəmiyyətli andır. Bu onu göstərir ki, sülh

qurmaq mümkündür və sülh naminə üzərimizə düşəni yerinə yetirməliyik", - A.Koşta qeyd edib. Fransa Prezidenti Emmanuel Makron da Azərbaycan və Ermənistan liderlərini təbrik edib.

Kopenhagendə Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında görüş keçirilib. Azərbaycan və Ermənistan liderləri sülhün daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində səy göstərməyə hazır olduqlarını bir daha təsdiq ediblər. Görüşdə tə-

rəflər ABŞ Prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə keçirilmiş Vaşinqton razılaşmalarının əhəmiyyətini vurğulayıblar.

Ermənistan hökumətinin mətbuat xidməti də liderlər arasındakı görüşün bəzi detalları ilə bağlı açıqlama yayıb. "Tərəflər ABŞ Prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə Vaşinqton Sülh Sammitində əldə olunan razılaşmaların əhəmiyyətini vurğuladılar. Onlar Ermənistan və Azərbaycan arasında sül-

hün daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində fəaliyyəti davam etdirməyə sadıq olduqlarını bir daha təsdiq etdilər. Ermənistanın baş naziri və Azərbaycan Prezidenti regionda nəqliyyat əlaqələrinin üstünlüklərini qeyd ediblər, Azərbaycanda infrastrukturun inkişafının gedişatını və Ermənistanda TRIPP layihəsinin həyata keçirilməsini müzakirə ediblər, Vaşinqton Bəyannaməsinin icrası ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıblar", - deyə məlumatda deyilir. Bildirilir ki, bu kontekstdə tərəflər ATƏT-in Minsk prosesinin və bütün əlaqədar strukturların dayandırılması barədə yekdil qərarı alqışlayıblar. "Tərəflər etimad quruculuğu tədbirlərinin daha çox həyata keçirilməsinin zəruriliyini vurğuladılar və təmasları davam etdirmək barədə razılığa gəldilər", - deyər Ermənistan hökumətinin mətbuat xidmətindən bildirilib.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, poli-

tədbirlərdə görüşmələri və müzakirələr aparması ümumi işin xeyrinədir". **Politoloq vurğuladı ki, Azərbaycan və Ermənistan liderləri avqustun 8-də Vaşinqtonda sülh sazişini parafılayıb ortaq bəyannamə imza atsalar da, sülh quruculuğu daimi proses olduğundan fikir mübadiləsinə davam etdirməyə ehtiyac var:** "Təsədüfi deyil ki, İlham Əliyev və Nikol Paşinyan Kopenhagendəki görüşdə iki məsələnin üzərində xüsusi dayanıblar. Birincisi, tərəflər sülhün daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində səy göstərməyə hazır olduqlarını bir daha təsdiq ediblər. İlham Əliyev və Nikol Paşinyan Donald Trampın təşəbbüsü ilə əldə olunan razılaşmaların əhəmiyyətini bir daha vurğulayıblar. İkincisi, liderlər regionda nəqliyyat kommunikasiyalarının faydalarını vurğulamaqla yanaşı infrastruktur çalışmalarıyla bağlı bir-birlərini məlumatlandırdılar. İl-

məlidir, çünki tikinti işləri ən azı iki il çəkə bilər".

Avropa dövlətlərinin liderlərinin yanaşmasına və mövqeyinə gəldikdə, E.Şahinoğlunun fikrincə, onlar iki ölkə arasında dialoqun genişlənməsində maraqlıdırlar: "Cənubi Qafqazda sülh və əməkdaşlığın genişlənməsi Avropa İttifaqının maraqlarına uyğundur. Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun və onun komanda üzvlərinin də son aylarda Azərbaycana baxışlarının dəyişdiyini söyləmək mümkündür. Çünki gördülər ki, anti-Azərbaycan siyasəti ilk növbədə Fransanın maraqlarına ziddir".

Xatırladaq ki, Avropa Siyasi Birliyinin yaradılması təşəbbüsü Fransa Prezidenti Emmanuel Makrondan gəlib. Forumun əsas məqsədlərindən biri Avropada təhlükəsizlik məsələlərini müzakirə etməkdir. Sammit 2022-ci ildən başlayıb.

E.PASASOY,
"Yeni Müsavat"

Zərərçəkmiş Mnatsakanyanı tanıdı İlham Məmmədov: "Başıma yumruqla, avtomatın qundağı ilə vururdu"

Oktyabrın 2-də Bakı Hərbi Məhkəməsində Ermənistan Respublikası vətəndaşlarının ittiham olunduğu cinayət işi üzrə məhkəmə prosesində zərərçəkmiş şəxs İlham Məmmədov ifadə verib.

Modern.az xəbər verir ki, o, 2002-ci il mayın 10-da hərbi xidmətdə olarkən, posta gedən zaman Haramı düzündə Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən əsir götürüldüyünü deyib. İlham Məmmədov deyib ki, həmin vaxt silahsız olub. Erməni hərbiçiləri onu döyüb, işgəncələrə məruz qoyub. Bildirib ki, onu döyən zabitlərdən biri xüsusi qəddarlıq nümayiş etdirib. O, həmin zabitin adını sonradan öyrəndiyini, onun adının Levon olduğunu deyib.

Zərərçəkmiş şəxs dövlət ittihamçıların suallarına cavabında təqsirləndirilən şəxs Levon Mnatsakanyanı göstərərək qəddarlıq edən şəxsin o olduğunu söyləyib və deyib: "O, başıma yumruqla, sonra isə avtomatın qundağı ilə vururdu. Məni səngərin üstünə çıxarıb avtomatla atəş açdı. Həmin vaxt arxam Azərbaycan Ordusunun mövqelərinə tərəf idi. Elə yerdə durmağa məcbur etmişdi ki, bizimkilər bilmədən məni vura bilərdi. Sonra məni məcburi olaraq minalı ərazilərdə gəzdirdilər".

İlham Məmmədov Azərbaycanın həmin vaxt Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin işğalı altında olan ərazilərində bir həftə saxlanılıb. Sonra isə Ermənistanla göndərilib. 6 ay 15 gün saxlanıldıqdan sonra Azərbaycana təhvil verilib.

Zərərçəkmiş müdafiə tərəfinin suallarına cavabında əsir götürülənə qədər L.Mnatsakanyanı tanımadığını, həmin vaxtkı vəzifəsini bilmədiyini söyləyib. "Ancaq həmin vaxt ona olan münasibətə görə təxmin edərdim ki, vəzifəsi qərargah rəisi idi".

O, Levon Mnatsakanyanın suallarına cavabında 1973-cü ildə anadan olduğunu, əsir götürülən zaman baş leytenant rütbəsinə olduğunu bildirib. Zərərçəkmiş deyib: "Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunu bitirərək zabit rütbəsi verdilər. Orada hərbi kafedra var idi".

Qeyd edək ki, Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşlarının məhkəməsi davam etdirilir.

Qırğızistan Prezidenti Sadır Japarov uşaqlara və qadınlara qarşı xüsusi ağır cinayətlərə görə ölüm cəzasının bərpası ilə bağlı qanun layihəsinin hazırlanması göstərişini verib. Bu barədə ölkə başçısının mətbuat katibi Asqat Alagözov açıqlama yayıb. Məlumatla görə, Prezident bu qərarı cəmiyyətin sarsıldığı dəhşətli bir hadisədən sonra verib. Belə ki, yetkinlik yaşına çatmayan Aysuluu adlı qız xüsusi amansızlıqla qətlə yetirilib. Dövlət başçısı cinayəti "insanlığa sığmayan və bütün ictimaiyyətin qəzəbinə səbəb olan" hadisə kimi dəyərləndirib və şəxsən nəzarətinə götürüb.

Qırğızistan liderinin bu addımı təbii ki, mübahisələr doğurub. Ölüm hökmünün bərpasını dəstəkləyənlər deyirlər ki, bu,

Bu ölkə ölüm hökmünü qaytarır - biz də edək(mi)...

Avropa Şurasına daxil olarkən götürdüyümüz öhdəliklər buna imkan vermir

cəmiyyət üçün həm ədalət, həm də potensial cinayətkarlar üçün qorxuducu mexanizmdir. Əleyhdarlar isə hesab edirlər ki, ölüm hökmü cinayətlərin qarşısını almağa kifayət qədər təsir göstərmir və insan hüquqlarının kobud pozuntusuna gətirib çıxarır.

Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi dövlətin prioritet istiqamətlərindən biri olub. Bu baxımdan 1993-cü ildən ölüm hökmü cəzası üzərində moratorium qoyulub, 1998-ci ildə isə bu cəza tamamilə ləğv edilib və ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəza növü ilə əvəz edilib. Ölüm hökmünün ləğvi ilə Azərbaycanın adı Şərqdə ilk olaraq bu cəzanı ləğv edən ölkə kimi tarixə düşüb.

Bu addım ölkəmizin insan hüquqlarına hörmət prinsiplərini gücləndirməsi kimi qiymətləndirilib.

Hazırda dünyada ölüm hökmünün tətbiqi ilə bağlı vəziyyət fərqlidir: 58 ölkə hələ də öz qanunvericiliyində ölüm hökmünü saxlayır, 32 ölkənin konstitusiyasında isə bu cəza, ümumiyyətlə, yoxdur. Avropada isə yalnız Belarus hələ də ölüm hökmünü icra edir. ABŞ-nin bir çox ştatlarında, Çində, İranda da ölüm cəzası tətbiq olunur.

Son illər ölkəmizdə də qadınlarla və uşaqlara qarşı ağır zorakılıq və qətl hadisələri cəmiyyətin ciddi narazılığına səbəb olur. Cəmiyyət bu məsələyə iki cəbhədən yanaşır: bir tərəf deyir ki, belə amansız cinayətkarlar yaşamağa layiq deyil. İnsanlar düşünürlər ki, xüsusilə pedofil, uşaqlara və qadınlara qarşı amansız cinayət törədənlər üçün ölüm hökmü yeganə ədalətli cəza ola bilər.

Digər tərəf isə hesab edir

ki, hüquqi dövlət prinsipləri, insan hüquqlarının qorunması və səhv məhkəmə qərarlarının qarşısı yalnız ölüm hökmünün ləğvi ilə mümkündür. Onların fikrincə, məsələ hüquqi və siyasi müstəviyə keçir. Çünki Azərbaycan Avropa Şurasının üzvüdür və öhdəlikləri var. Bu, həm beynəlxalq imic, həm də Avropa qurumları ilə münasibətlərdə ciddi problemlər yarada bilər.

Mövzunu "Yeni Müsavat"a şərh edən tanınmış hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəyli bildirib ki, Azərbaycanda ölüm cəzası rəsmən ləğv edilse də, müəyyən istisna hallarda onun bərpası mümkün ola bilər: "Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının ölüm cəzasının ləğvi ilə bağlı 6 sayılı protokolunu Azərbaycan 2001-ci ildə ratifikasiya edib. Bu sənədlə ölkəmiz öhdəlik götürüb ki, ölüm cəzası tətbiq olunmayacaq. Amma həmin protokolda bir istisna var: müharibə gedən vaxt və ya müharibə təhlükəsi yarananda dövlət daxili qanunvericilikdə ölüm cəzasını bərpa edə bilər. Lakin Azərbaycan 44 günlük Vətən

müharibəsi zamanı da bu hüquqdan istifadə etmədi".

Hüquqşünas əlavə edib ki, 2023-cü ildə Prezident İlham Əliyev Konvensiyanın 13 sayılı protokolunu imzalayıb. Bu protokol ölüm hökmünün istisnasız şəkildə ləğvini nəzərdə tutur: "Protokol hələ Milli Məclisdə ratifikasiya olunmadığı üçün hüquqi qüvvəyə minməyib. Amma orada açıq şəkildə yazılıb ki, dövlət heç bir halda ölüm cəzasını bərpa edə bilməz. Bu, Azərbaycanın qəbul etdiyi siyasi kursun göstəricisidir. Yeni cinayətlərin ağırlığından asılı olmayaraq ölüm hökmünün ölkəmizdə bərpası real görünmür".

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə də açıqlamasında ölüm hökmünün bərpası ilə bağlı müzakirələrin zaman-zaman gündəmə gəldiyini xatırladı: "Hətta tanınmış elm xadimləri, cinayət hüququ üzrə professorlar və praktik işçilər də bu məsələyə ikili yanaşırdılar. Kimisi ağır cinayətlərə görə ölüm hökmünü bərpa etməyin lazım olduğunu deyirdi, kimi-

si isə əksini düşünürdü. Mən hesab edərdim ki, bəzi ağır cinayətləri törədənlərə ölüm cəzası verilir. Amma Avropa Şurasına daxil olarkən götürdüyümüz öhdəliklər buna imkan vermir".

Ç.Qənizadənin sözlərinə görə, hazırda Avropa institutları ilə münasibətlərdə müəyyən gərginlik olsa da, proses tədricən normallaşır: "Azərbaycanın Avropa Şurasındakı fəaliyyəti dayandırılmasa da, münasibətlərin yaxın gələcəkdə tənzimlənəcəyi gözlənilir. Biz AŞ-nin üzvü olduğumuz müddətdə ölüm cəzasının bərpasından söhbət gedə bilməz. Çünki götürdüyümüz öhdəliklər dəyişməz olaraq qalır".

Qeyd edək ki, 2021-ci ilə qədər ölüm hökmündən ən çox istifadə edən 10 ölkə Çin, İran, Misir, Səudiyyə Ərəbistanı, Suriya, Somali, İraq, Yəmen, ABŞ və Cənubi Sudan olub.

Digər tərəfdən, dünyanın beş ölkəsi yalnız fəvqəladə hallarda ölüm cəzası tətbiq edir. Bu ölkələrə Braziliya, Peru, Çili və Burkina Faso, həmçinin İsrail daxildir.

■ Sahənə RƏHİMLİ, "Yeni Müsavat"

"QHT işi" üzrə məhkəmə başladı

"QHT işi" üzrə ittiham olunan şəxslərdən bəzilərinin məhkəməsi başlayır. APA xəbər verir ki, cinayət işi üzrə bir neçə nəfər barəsində ibtidai istintaq yekunlaşıb.

Bəşir Süleymanlı, Qalib Bayramov (Qalib Toğrul) və Nərgiz Muxtarova barəsində başlanan cinayət işi baxılması üçün Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilib. Nərgiz Muxtarovanın cinayət işi hakim Leyla Əsgərova-Məmmədovanın icraatına verilib. Hazırlıq iclası oktyabrın 13-nə təyin edilib. İbtidai istintaq zamanı ölkədə olmayan Nərgiz Muxtarova barəsində qiyabi həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Bəşir Süleymanlı və Qalib

Bayramovla bağlı işlər hələlik icraata verilməyib.

Xatırladaq ki, Azərbaycan-

da fəaliyyət göstərən bir sıra qeyri-hökumət təşkilatları ilə bağlı Baş Prokurorluğun İstin-

taq İdarəsində Cinayət Məcələsinin 192.2.2, 213.1, 308.2 və digər maddələri ilə cinayət işi

başlanıb, ibtidai istintaq aparılır.

Cinayət işi üzrə bir sıra qeyri-hökumət təşkilatları, onların rəhbərləri, həmçinin xarici qeyri-hökumət təşkilatlarının filial və nümayəndəliklərinin fəaliyyətlərində qanun pozuntuları araşdırılır.

"İştirak Evi" MMC-nin təsisçisi və direktoru Məmməd Alpay (Məmmədzaadə), "Bene-fisiar: Hüquqi Yardım Mərkəzi və Vətəndaş Hüquqları İnstitutunun rəhbəri Bəşir Süleymanlı və Sosial Hüquqlar Mərkəzinin rəhbəri Sübhən Həsənli Cinayət Məcələsinin 193-1.3.2 (cinayət yolu ilə əldə edilmiş xeyli miqdarda əmlakı leqallaşdırma), 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olmaqla vəzifə səlahiyyətlərini sui-istifadə etmə) və 313-cü (vəzifə saxtakarlığı) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilə bilər.

Məmməd Alpay (Məmmədzaadə) və Bəşir Süleymanlı barəsində Binəqədi Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Sübhən Həsənli istintaqdan yayındığı üçün barəsində axtarış elan edilib.

"Hüquq və İnkişaf" İctimai Birliyinin rəhbəri Hafiz Həsənov Baş Prokurorluğun İstintaq İdarəsində yerli və beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatları (QHT) haqqında cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxs kimi tanınıb və onun barəsində məhkəmənin qərarı ilə ev dustaqlığı qətimkan tədbiri seçilib.

Daha sonra cinayət işi üzrə Gəncə Regional İcma Mərkəzinin rəhbəri Asəf Əhmədov, sosial işçi - hüquq müdafiəçisi Zəmin Zəki və Əhməd Abbas oğlu Məmmədzaadə həbs edilib.

Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə başlanılan və Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsi tərəfindən həyata keçirilən proses uğurla davam edir. Cəbhə.info yazır ki, Müsavat Partiyasının Məclis sədri Arif Hacılı çıxışlarının birində bildirib ki, bu prosesin başlanmasında xüsusi rol oynayılar.

Arif Hacılinin fikirlərinə münasibət bildiren **Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri, deputat Elşad Musayev** deyib ki, siyasi partiyalar arasında dialoq mühitinin yaranmasında Müsavat Partiyasının hansısa rolu olmayıb: "Milli birlik və həmrəyliklə bağlı addımı Müsavat və ya hansısa müxalifət partiyası deyil, Prezident İlham Əliyev atıb. Dövlət başçısının təşəbbüsü ilə Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsi tərəfindən dialoq mühiti formalaşdırılıb".

Partiya sədri diqqətə çatdırıb ki, əslində Müsavat Partiyası başlanılan prosesi pozmağa çalışıb: "Müsavat Partiyası və Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası (AXCP) prosesdə "tormozlayıcı" rol oynamağa çalışıb. Bu partiyaların siyasi dialoq və həmrəylik mühitinin formalaşmasında hansısa rolu yoxdur. Ümumiyyətlə, onlar bəyanatlara belə imza atmayıblar. Arif Hacılinin dedikləri tamamilə böhtandır və hansısa əsası yoxdur. Digər partiyalar isə həmrəylik və əməkdaşlıq yolunda hakimiyyətlə birgə addım atmaqla bağlı ortaya konkret mövqe qoydular. Siyasi partiyaların hakimiyyətlə birlikdə keçirilən "Zoom" toplantısında partiya sədrləri çıxış etdilər.

Mən o toplantıda öz mövqeyimi ortaya qoydum. Əgər varsa, Arif Hacılı və onun kimilər də zamanında etdikləri çıxışları ortaya qoysunlar. Görek onlar hansı təşəbbüslə çıxış ediblər. Biz bütün hallarda bu prosesi uğurla aparan Prezident İlham Əliyevin rolu nu alqışlayırıq. Prosesin əsas lokomotivi birbaşa dövlət başçımızdır. Proses də siyasi partiyaların güclənməsinə xidmət edir".

Elşad Musayev vurğulayıb ki, Arif Hacılı bu məsələ barədə danışmasa yaxşıdır: "Yalandan təşəbbüsü üzərlərinə götürməyin mənası yoxdur. Məsuliyyət götürən idilərsə, elə 30 il bundan qabaq edərdilər. Sadəcə olaraq, gündəmdə qalmaq üçün belə bəyanatlar səsləndirirlər. Əslində Müsavat Partiyasının birlik və həmrəylik yaratmaq üçün gücü, potensialı yoxdur. Əksinə, Azərbaycan müxalifətinin dağılmasında ən böyük rolu oynayan AXCP-Müsavat cütüydür. Vətən müharibəsində də, ondan sonra da yalnız pozuculuq fəaliyyəti

ilə məşğul olublar. Onlar Azərbaycanın əleyhinə olan qüvvələrin keçirdiyi bütün tədbirlərdə iştirak edirlər".

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan, dialoq mühitinin əsas aparıcı partiyalarından sayılan **AĞ Partiya başqanı Tural Abbaslı** bildirib ki, həmin iki partiya nəhayət öz səhvlərini başa düşüblər: "Bu proses başlayanda 60-dan yuxarı partiya var idi. Prezi-

aloq mühitini lağlağı obyektinə çevirmək üçün əllərindən gələni etdilər. Sonradan cəmiyyətin bu prosesi müsbət qarşıladığını gördükdən sonra artıq bu hücumları nisbətən səngitdilər. Gördülər ki, bu, özlərinə ziyan edir. İndi də ola bilsin ki, bu prosese sahiblənmək istəyirlər. Amma bunlar heç də uzaq bir tarix deyil. Sosial şəbəkələr aktivdir, internet mühiti var. Kimin yanlış mövqedə

qar İskəndərov deyib. Deputat əlavə edib ki, bununla yanaşı, bəzi siyasi partiyalar bu məsələdə ictimai fikri yanlış istiqamətə yönəltmək, Azərbaycan dövlətinin iradəsi əsasında reallaşan siyasi dialoq prosesini öz adlarına çıxmaq üçün cəhdlər edirlər: "Təəssüf doğuran məqam ondan ibarətdir ki, Müsavat Partiyasının rəhbər şəxslərindən biri olan Arif Hacılı bu

Müxalifət düşərgəsində yeni dartışma mövzusu

Arif Hacılı və Əli Kərimli dialoq mühitinə sahiblənmək üçün hərəkətə keçiblər; partiya sədrlərindən və YAP deputatından sərt reaksiya

dent Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin ilk görüşü partiyaya da AĞ Partiya idi. Biz bu görüşdə iştirak etdik və dialoqun lazımlı, vacib olduğunu bildirdik. İctimaiyyətə də ilk dəfə bu məlumatı verən, dialoqun lazımlı olduğunu müdafiə edən, siyasi həmrəyliyin yaranmasının labüdlüyünü önə çəkən partiyalardan biri, bəlkə də birincisi AĞ Partiya idi. Hər kəs həmin dövəmdə bu dialoqu "xainlik, alver" kimi vurğulayan partiyaların hansılar olduğunu yaxşı bilir. Siz baxsanız görürsünüz ki, bütün partiyalarla görüşüldü, cəmi iki partiya bu görüşdən imtina etdi. İndi bu gün həmin partiyalar dialoqdan danışırlar. Nəinki şöbədə görüşlərdə, Azərbaycan xalqı üçün müqəddəs olan, işğaldan azad edilən ərazilərə səfərlərdə həmin partiyalar vahid mövqe nümayiş etdirmədilər. Eləcə də Şuşanın alınması, bütövlükdə Qarabağın azad edilməsi ilə bağlı partiyaların birgə bəyanatlarına imza atmadılar. Sonda ictimai qınaqdan çəkinərək ayrılıqda imza atdılar. Ümumiyyətlə, bu partiyaların mövqeyi daim ayrımcı olub. Dialoq mühitində iştirak edən partiyaları aşağılamaq, onları göz-

olduğu bir axtarışla tapıla bilər. Mənim üçün sevdindirici haldır ki, zamanında dialoq yolunda addımlar atanda bizi ittiham edənler indi bizim atdığımız addımların doğruluğunu təsdiq edirlər. Bu qatara qoşulmaq istəyirlərsə, bu, müsbət haldır. Amma gerek atdıqları addımların, verdikləri bəyanatların arxasında durmağı bacarsınlar. Əks təqdirdə, daha 30 il də müxalifətdə qalacaqlar".

"Prezident İlham Əliyevin siyasi iradəsi əsasında, Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsi tərəfindən həyata keçirilən siyasi dialoq prosesi ardıcıl və uğurlu şəkildə davam etdirilir. Bu təşəbbüsün əsas məqsədi ölkəmizdə milli həmrəyliyi möhkəmləndirmək, siyasi qüvvələr arasında sağlam əməkdaşlıq mühitini formalaşdırmaqdır. Birmənalı olaraq vurğulaya bilərik ki, Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsi dövlət başçısının bu istiqamətdə qarşıya qoyduğu vəzifələri layiqincə yerinə yetirir".

Bu fikirləri hakim **Yeni Azərbaycan Partiyasının funksionerlərindən olan, Milli Məclisin deputatı Vü-**

prosesin başlanmasında guya özlərinin xüsusi rol oynadıqlarını iddia edir. Əslində isə bu, tamamilə həqiqətdən uzaq, əsassız bir fikirdir. Siyasi dialoq və milli birliklə bağlı addımı nə Müsavat, nə də hər hansı başqa müxalifət partiyası atıb. Bu təşəbbüsün müəllifi və təminatçısı yalnız və yalnız Prezident İlham Əliyevdir. Əsl həqiqət odur ki, Müsavat Partiyası, eləcə də AXCP bu prosesin formalaşmasında heç bir iştirak və dəstək göstərməyiblər. Əksinə, onlar dialoqu pozmaq, prosese süni əngəllər yaratmaq istiqamətində davranış nümayiş etdiriblər. Nə imzalanmış bəyanatlarda iştirak ediblər, nə də milli həmrəyliyin möhkəmlənməsinə töhfə veriblər".

Deputat vurğuladı ki, hətta 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə belə AXCP və Müsavat milli həmrəyliyin və siyasi birliyin dəstəkçilərinin yanında dayanmadılar: "Bu isə onların ictimai etimadı doğrultmadığını bir daha ortaya qoydu. Ona görə də Arif Hacılinin səsləndirdiyi fikirlər yalnız ictimaiyyəti çaşdırmaq məqsədi daşıyır və heç bir əsasa malik deyil".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

İmanovun ölüm anının videosunu yayan şəxs...

Əməkdar artist Cabir İmanov sentyabrın 29-da vəfat edib. O, Bakının Səbəyel rayonu, Üzeyir Hacıbəyli küçəsində yerləşən idman zalında məşq zamanı infarkt keçirib. Hadisənin qeydə alındığı videogörüntü sosial mediada və bəzi KİV-lərdə yayımlanıb ki, bu da mərhumun ailəsinin etirazına səbəb olub.

Cabir İmanovun ölüm anını əks etdirən videonu sosial media və mətbuata kim verib? Çoxları üçün sualın cavabı bellidir: idman zalından sızdırılıb.

Hüquqşünas Ramil Süleymanov Modern.az-a deyib ki, Cabir İmanovun idman zalında vəfat etməsi və bu hadisənin müşahidə kameralarına düşməsi ilə bağlı görüntülərin yayılmasında hər hansı hüquqi pozuntu yoxdur. "Bu, adi siravi vətəndaşa qarşı həyata keçirilsəydi, həmin şəxsin varisləri müvafiq qaydada hüquqi iddia qaldırmaq hüququna malik ola və hətta idman zalının mülki məsuliyyətə cəlb olunmasına da nail ola bilərdilər. Cabir İmanov isə publik şəxs olmaqla yanaşı, həmçinin tanınmış aktyor, eləcə də ictimai xadim idi. Belə şəxslər cəmiyyətdə daim maraq doğurduqları üçün onların həyatı ilə bağlı məsələlər - istər sağlıqlarında, istərsə də vəfat etdikdən sonra ictimai əhəmiyyət daşıyır. Bu səbəbdən, media orqanlarının bu kimi hallarda məlumat əldə etməsi və yayması onların əsas vəzifələrindən biridir. Əlbəttə ki, burada şəxsi həyatın toxunulmazlığı və vətəndaş hüquqlarının qorunması da əsas prinsiplərdən biri olaraq qalır".

Hüquqşünas onu da diqqətə çatdırıb ki, Cabir İmanov kimi ictimai maraq doğuran bir şəxsin həyatına dair məlumatlar və görüntülər ictimaiyyətin məlumatlandırılması baxımından əsaslandırılmış sayılır. "Belə olan halda, onunla bağlı yayılan görüntülərdə şəxsi həyatın toxunulmazlığı və digər hüquqi prinsiplər kobud şəkildə pozulmadığı müddətcə, bu tip görüntülərin paylaşılmasında hər hansı qanun pozuntusu yoxdur", - deyər R.Süleymanov qeyd edib.

AzTV-nin sabiq sədrinin qardaşı oğluna cəza

İnvestisiya fəaliyyəti ilə məşğul olan platformada valyuta alqı-satqısı həyata keçirməklə gəlir əldə etmək istəyən üç nəfərin külli miqdarda pulunu ələ keçirməkdə təqsirləndirilən Nizami Alishanın cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə prosesi keçirilib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində keçirilən prosesdə dövlət ittihamçısı çıxış edib.

Prokuror təqsirləndirilən Nizami Alishanın 12 il müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilməsini istəyib.

Məhkəmənin növbəti iclası 13 oktyabrda baş tutacaq. İttihama görə, təqsirləndirilən Nizami Alishan özünü səhm və valyuta alqı-satqısı ilə məşğul olan mütəxəssis kimi təqdim edib. O, Babək Məmmədzaadənin 1 milyon 300 min, Zeynal Usubovun 945 min, Yadigar İsrailovun isə 200 min dollar pulunu ələ keçirib.

Zərərçəkmişlərə dəyən ümumi ziyan 2 milyon 445 min dollar (4 milyon 156 min 500 AZN) təşkil edir.

Nizami Alishan AzTV-nin keçmiş sədri Arif Alishanovun qardaşı oğlu, hazırda ABŞ-də yaşayan müğənni Elariz Məmmədovunun kürəkənidir.

Xəzərin sahilində AES tikmək planı

Atom enerjisi nə qədər ucuz enerji versə, bir o qədər təhlükəlidir

Qazaxıstan daha üç ədəd AES tikmək niyyətindədir. Modern.az xəbər verir ki, bu barədə Atom Enerjisi Agentliyinin sədri Əlmasadam Satkaliyev bildirib. Onun sözlərinə görə, iki AES Almatı vilayətində, daha biri isə Qərbi Qazaxıstanda, Xəzər dənizinin sahilində tikilə bilər: "Qazaxıstan Xəzər sahilini kiçik və orta gücə malik reaktorlara malik atom elektrik stansiyasının tikintisi üçün potensial yer kimi nəzərdən keçirir".

Prezident İlham Əliyev ötən ilin dekabrında "Rossiya Seqodnya"nın baş direktoru Dmitri Kiselyova müsahibəsində bildirmişdi ki, Azərbaycanın qaz və qaz-kondensat ehtiyatları zəngindir və 25 milyard kubmetr ixrac həcmi ilə ölkəmiz əlavə enerji mənbələrinə ehtiyac duymur: "Üstəlik, Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda son üç ildə təxminən 300 meqavatlıq kiçik SES-lərin yaradılması layihələrini artıq həyata keçirmişik və iki ildən sonra bu, 500-ə çatacaq. Xəzərdə isə külək enerjisi ehtiyatları 157 min meqavatdır. 2030-cu ilə qədər artıq imzalanmış müqavilələr və indi yerinə yetirilənlər bizə 6 min meqavat verəcək".

Qeyd edək ki, 1980-ci ildə Bakıdan 90 km cənub-şərqdə yerləşən Nəvai qəsəbəsində layihə gücü təxminən 1000 MVt olan AES-in təməli qoyulub. Məqsəd cənub regionunun sənaye potensialının genişləndirilməsi idi. Amma o zaman bu layihənin reallaşdırılması bilinməyən səbəblərdən mümkün olmadı. Çernobil AES-də baş verən qəzadan sonra isə proses tamamilə donduruldu. Mütəxəssislərin fikrincə, əgər rəsmi Bakının niyyəti olarsa,

ölkəmizin enerji təhlükəsizliyi sahəsində əhəmiyyəti daha da artacaq.

"**Biosfer**" İctimai Birliyinin sədri, **ekoloq Qorxmaz İbrahimli** "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Qazaxıstanın atom sənayesi sahəsində inkişaf etmiş dövlət olduğuna diqqət çəkdi. O vurğuladı ki, keçmiş SSRİ-nin əsas nüvə reaktorları, raketlərin start kompleksləri Qazaxıstanda yerləşir: "Bu səbəbdən də Qazaxıstan nüvə sahəsində daha çox irəlidedir. Qazaxıstanın nüvə reaktorları və yeni nüvə stansiyaları qurması normaldır, çünki bunun üçün zəmin var. Prezident İlham Əliyevin müsahibəsində bildirdiyi kimi, Azərbaycan üçün isə bu yeni sahədir. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, müstəqillikdən əvvəlki illərdə Azərbaycanda AES qurmaq barədə planlar var idi. Daha sonra bu plan təxirə salındı. Azərbaycan nüvə enerjisindən istifadə etmək istəyir. Hesab edirəm ki, bu yaxşı haldır, istifadə olunmalıdır. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, atom enerjisi nə qədər ucuz enerji versə də, bir o qədər də təhlükəlidir. Əhaliyə, ətraf mühitə zərər verə biləcək hadisələrə səbəb ola bilər. Tarixə salsaq,

Çernobil AES, "Fukusi-ma-1" AES-də baş verən faciələri yada salmaq olar. Qazaxıstanda, Xəzər dənizinin sahilində AES tikilsə, güclü zəlzələ, yaxud qeyri-səbəbdən qəza baş verdikdə təhlükə yarana bilər. Lakin Qazaxıstan bu sahədə təcrübəli olduğu üçün fikrimcə, AES-in inşası zərər verməyəcək. Bununla yanaşı, Qazaxıstanın niyyəti başqadır. Biz bunu qəbul edirik. Bunu böyük enerji resurslarına malik dövlət edir. Digər tərəfdən, vaxtilə ekoloqlar tərəfindən AES-lərlə bağlı Avropada məsələ qaldırıldı. Bir çox ölkələrdə AES-lər ətraf mühitə verdikləri zərərə görə bağlandı. Hazırda isə atmosferə buraxılan zərərli qazların daha çox dizel yanacaqlarından, benzindən, kömürdən qaynaqlandığını nəzərə alaraq, yenidən AES-lərə keçid barədə fikirlər gündəmə gəlib. Yaşıl enerjinin inkişaf etdiyi zamanda bu barədə planlar var. Azərbaycanda bunun olması üçün zəminə ehtiyac var. Ölkəmizdə atom fizikası güclü inkişaf etməyib. Təcrübəmizdə, sənayemizdə bunu tətbiq etmədiyimizə görə bizim üçün yeni sahə sayılır. Amma iş bununla bitmir. Gənclərimizin inkişaf etmiş ölkələrdə-ABŞ-də, Avropanın müxtəlif universitetlərində təhsil alıb, atom enerjisi haqqında lazımi biliyə sahib olması, sonradan ölkəmiz-

də tətbiq etməsi üçün illər lazımdır. Amma nəticədə milli kadrlar yetişəcək. Prezident İlham Əliyevin də qeyd etdiyi kimi, layihələr bahalı olduğu üçün yerli mütəxəssislərdən istifadə olunarsa, nəticəsi bizim üçün daha faydalı olar. Şübhəsiz ki, Azərbaycanda nüvə enerjisine, amma sağlam enerjiyə ehtiyac var. Qonşu ölkələrdə AES-lər varsa, bizdə niyə olmasın? Türkiyə də bu sahəyə sərmayə qoyur. Hesab edirəm ki, Azərbaycan bunu edə bilər, amma mütləq sağlam təməl üzərində qurulmalıdır".

Xatırladaq ki, bu ilin iyun ayında **Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Nüvə və Radioloji Fəaliyyətin Tənzimlənməsi üzrə Dövlət Agentliyinin Nüvə və radiasiya təhlükəsizliyinin ekspertizası şöbəsinin müdiri Mətanət Qəhrəmanova** Bakıda keçirilən 22-ci Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat, Transizt və Logistika Sergisi çərçivəsində təşkil olunan "Karbon emissiyasının azaldılması istiqamətində alternativ enerji kimi nüvə enerjisinin rolu" panel müzakirəsində bildirib ki, Azərbaycanda nüvə enerjisindən istifadə aktual məsələyə çevrilib. M.Qəhrəmanova bildirib ki, AEBA-nın nüvə texnologiyalarının karbon emissiyasının azaldılmasında tətbiqinə dair ən mühüm təşəbbüslərindən biri "Atoms4NetZero" təşəbbüsüdür: "Bu təşəbbüs karbon emissiyasını sıfıra endirmək məqsədi daşıyır və üzv ölkələri nüvə enerjisindən istifadə etməklə bu məqsədə çatmağa səsləyir. Yalnız elektrik enerjisində deyil, həmçinin nəqliyyat və sənaye sahələrində də nüvə texnologiyalarının tətbiqi ilə bu nəticəyə nail olmaq mümkündür".

Şöbə müdiri əlavə edib ki, məhz bu təşəbbüs COP29 çərçivəsində AEBA-nın əsas panel mövzularından biri olub və

Haker qrupu ölkəmizin saytlarını hədəfə aldı

"Son günlər "Red Wolf Cyber" adlı hacker qrupu Azərbaycan informasiya resurslarına qarşı kiberhücumlar təşkil edir. Onların istifadə etdiyi əsas üsullar arasında DDoS hücumları və digər tipli texniki hücumlar var".

Bakupost.az xəbər verir ki, bu barədə informasiya təhlükəsizliyi üzrə mütəxəssis Rəşad Zeyvəliyev bildirib.

Onun sözlərinə görə, bu cür hücumların məqsədi sayt və sistemlərin fəaliyyətini müvəqqəti dayandırmaq, xidmətləri əlçatmaz etmək və ictimaiyyətdə çəşqinlik yaratmaqdır: "Belə hallardan qorunmaq üçün təşkilatlar öz sistemlərini mütəmadi yeniləməli, DDoS qoruma xidmətlərindən və firewall həllərindən istifadə etməli, infrastrukturunu daim monitoring altında saxlamalıdır. İstifadəçilər isə güclü parollardan istifadə etməli, iki mərhələli identifikasiyanı aktiv etməli, şübhəli linklərə və saxta məlumatlara etibar etməməlidir.

Kibertəhlükəsizlik yalnız texniki müdafiə ilə bitmir, hər kəsin diqqəti və məsuliyyəti bu prosesin əsas hissəsidir".

İrandan 15 kiloqram narkotikin keçirilməsi cəhdi

İrandan Azərbaycana 15 kiloqram 200 qram narkotik vasitənin keçirilməsinin qarşısı alınıb. Bu barədə Dövlət Sərhəd Xidməti və Dövlət Gömrük Komitəsinin birgə məlumatında bildirilib.

Məlumatla görə, Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunlarının "Horadiz" sərhəd dəstəsinin xidməti ərazisində İran İslam Respublikasından Azərbaycan Respublikası istiqamətinə dövlət sərhədinin pozulması halının qarşısı alınıb.

Dövlət Sərhəd Xidməti və Dövlət Gömrük Komitəsinin birgə keçirdiyi sərhəd axtarışı və əməliyyat tədbirləri nəticəsində xidməti ərazidən ümumi çəkisi 15 kiloqram 200 qram narkotik vasitə marixuana və 1490 ədəd narkotik tərkibli metadon M-40 həbi aşkar olunaraq götürüldü.

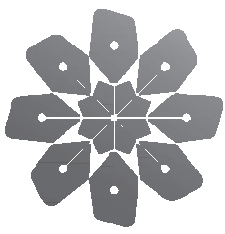
Fakt üzrə əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Azərbaycan da bu istiqamətdə təşviqat kampaniyasına başlayıb.

O həmçinin vurğulayıb ki, hazırda dünya üzrə elektrik enerjisinin təxminən 10%-i nüvə enerjisi hesabına əldə olunur və bu göstəricini artırmaq mümkündür: "Lakin bu istiqamətdə addımların atılması müəyyən mərhələlərdən keçməyi tələb edir. İlk mərhələ ölkənin siyasi qərar qəbul etməsidir. Bu qərar milli və regional

enerji ssenarilərinin modeləşdirilməsinə əsaslanmalıdır. Ölkə nüvə enerjisindən istifadə strategiyasını formalaşdırmalı, bu enerjiyə hansı sahələrdə ehtiyac olduğunu müəyyənləşdirməlidir. Məsələn, bu, elektrik enerjisinin təminatına yönələcək, yoxsa gələcəkdə tətbiqi mümkün olan kiçik modul reaktorlarla bağlı olacaq, bu kimi suallara cavab tapmaq lazımdır".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi

Azərbaycanda müstəqillik dövründən etibarən dini müxtəliflik artmağa başlasa da, bu proses bəzən təhlükəsizlik, milli-mənəvi dəyərlər və ictimai sabitlik baxımından narahatlıq doğuran meyllərlə müşayiət olunub. Dövlət və cəmiyyətin diqqətində olan əsas məsələlərdən biri radikal dini təriqətlərin fəaliyyəti və onların yayılma dinamikasıdır. Bu baxımdan, həm İslam daxilindəki, həm də qeyri-İslam mənşəli bəzi dini cərəyanlar radikal və ya təhlükəli sayılıb və müxtəlif səviyyələrdə nəzarətə alınıb.

İslam daxilində Azərbaycanda ən çox müzakirə və narahatlıq doğuran cərəyan vəhhabilik (selefizm) olub. Bu təriqət Quran və Sünneyə qayıdış çağırışları ilə yanaşı, İslamın ilk dövrlərinə dönmə ideologiyasını təbliğ edir, digər məzhəbləri və dini yenilikləri inkar edir. Vəhhabilik xüsusilə 1990-cı illərin ortalarından etibarən ölkənin şimal və qərb bölgələrində, o cümlədən Quba, Zaqatala, Balakən, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərində yayılıb. Bəzi hallarda məscidlərdə qarşıdurmalar, rəsmi din siyasətinə qarşı çıxışlar qeydə alınıb. Dövlət bu təriqətin fəaliyyətini nəzarətdə saxlayır və bəzi qrupları ekstremizmə meylli hesab edir.

Türkiyə mənşəli nurçuluq və süleymançılıq kimi təriqətlər də Azərbaycanda təhsil və maarifçilik yolu ilə təsir göstərməyə çalışıblar. Nurçuluq Said Nursinin təlimləri əsasında formalaşmış və əsasən tələbələr arasında, ali məktəblərdə yayılıb. Dövlət bu təriqətin fəaliyyətinə qadağa qoyub və qeyri-qanuni dini kurslar təşkil edənlərə qarşı tədbirlər görüb. Eyni yanaşma süleymançılıq təriqətinə də tətbiq edilib. Onların gizli dini tədris fəaliyyətləri dövlət orqanları tərəfindən

dən qeydə alınıb və bəzi hallarda təriqət üzvləri ölkədən çıxarılıb.

Radikal dini fəaliyyətin daha sərt forması kimi "İslam Dövləti" (İŞİD), "əl-Qaidə" kimi beynəlxalq terror təşkilatları ilə əlaqəli fəaliyyətlər də müşahidə olunub. Bu qruplara simpatiya göstərən və ya sıralarına qoşulmaq üçün Suriyaya, İraqa gedən şəxslər müəyyən olunaraq məsuliyyətə cəlb edilib. Bu kateqoriyaya daxil olan fəaliyyətlər Azərbaycanın terrorçuluğa qarşı mübarizə qanunvericiliyi çərçivəsində ciddi şəkildə cəzalandırılır. Qeyri-İslam mənşəli dini təriqətlər arasında "Yehovanın Şahidləri" xüsusi yer tutur. Bu təşkilat klassik xristian inancından fərqli təlimləri ilə tanınır və Azərbaycanda bir sıra yerlərdə fəaliyyət göstərir. Onların siyasi fəaliyyətdən imtina etməsi, vətənpərvərlik mövqeyinə qarşı çıxması və rəsmi dini sistemdən kənarda qalmaq istəkləri dövlətin narahatlığına səbəb olub. Onların bəzi yığıncaqları qeyri-qanuni elan edilib, dini ədəbiyyat yayımı nəzarət altına alınıb. Bəhai dini və bəzi yeni dini hərəkatlar (Scientology, Moon təriqəti və s.) də zaman-zaman Azərbaycan

da fəaliyyət göstərməyə cəhd ediblər. Bəhai icmaları bəzi şəhərlərdə mövcuddur, lakin onların fəaliyyəti də dövlət nəzarətindədir və geniş ictimaiyyət tərəfindən qəbul olunmur.

saxlanılır və lazım gəldikdə hüquqi müdaxilə ilə qarşısı alınır. Bu yaxınlarda deputat Ceyhun Məmmədov Milli Məclisdə dini sahə ilə bağlı dinləmələrin keçirilməsini təklif

lənəkdə bu cəhdlər artacaq. Bizə yad olan qeyri-ənənəvi təriqətlər yayılır. Buna görə də təklif edirəm ki, ölkədə dini sahə ilə bağlı dinləmə keçirilsin". Bəs deputatın bu narahat-

olunmaqdadır. Artıq İslamda minbər mədəniyyəti belə sosial media üzərindən həyata keçirilir və bəzən bu, sadəcə, izləyici qazanmaq məqsədi daşıyır. Bu kimi hallar, xüsusilə gənclər arasında təriqətlərin təsiri ilə formalaşan yanlış dini təsəvvürlərin yaranmasına və geniş yayılmasına səbəb ola bilər ki, bu da ciddi narahatlıq doğurur.

Azərbaycanda radikal təriqətlərin yayılması təhlükəsi

Ekspert: "Virtual məkanda radikal dini təsirlər artır, hüquqi və maarifləndirici tədbirlər gücləndirilməlidir"

Azərbaycanda dövlətin dini sahəyə münasibəti "dini etiqad azadlığı" prinsipini tanımaqla yanaşı, dini radikalizmin qarşısının alınması, cəmiyyətin milli-mənəvi bütövlüyünün qorunması və ictimai asayişin təmin olunması istiqamətində sərt nəzarət mexanizmləri üzərində qurulub. Bu çərçivədə xüsusilə qeydiyyat-sız dini fəaliyyətlər, xarici təsir altındakı dini təbliğatlar və ictimai ziddiyyətlər yarada biləcək ideoloji yönərlər nəzarətdə

edib. Deputat parlamentin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin iclasında deyib ki, qeyri-ənənəvi radikal təriqətlərin yayılması və onların təsir imkanlarının artması bizi narahat etməlidir. Onun sözlərinə görə, son proseslər, dünyada gedən hadisələr onu göstərir ki, dindən alət kimi istifadə olunur: "Azərbaycanın uğurları artıqca müəyyən qüvvələr xüsusilə dini sahədə aktivləşirlər. Din bu gün onlar üçün əsas təsir alətinə çevrilib. Ge-

liyi üçün əsas varmı? Hansı qeyri-ənənəvi radikal təriqətlər ölkəmiz üçün təhdiddir?"

Mövzu ilə bağlı ilahiyyatçı-alim Samid Quliyev "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Rəqəmsal texnologiyaların sürətli inkişaf etdiyi müasir dövrdə sosial şəbəkələr və internet vasitəsilə cəmiyyətimizin dəyərləri ilə uzlaşmayan, ölkəmiz üçün yad olan qeyri-ənənəvi və radikal dini təriqətlərin yayılması tendensiyası müşahidə

Bununla yanaşı, sürətlə rəqəmsallaşan yeni dünya düzəni fonunda hüquqi-normativ bazaların da yenilənməsi zərurəti meydana çıxır. Virtual məkanda yayılan dini ekstremizm və radikal çağırışlara qarşı effektiv mübarizə aparmaq üçün hüquqi mexanizmlərlə yanaşı, maarifləndirici tədbirlər də sistemli və məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilməlidir. Bu fəaliyyət yalnız kampaniya xarakterli tədbirlərlə məhdudlaşmamalı, davamlı və ardıcıl hal almalıdır.

Xüsusilə məktəblilər və gənclər üçün milli-mənəvi dəyərlərə əsaslanan tərbiyə modellərinin formalaşdırılması, dini biliklərin artırılması əsas prioritetlərdən olmalıdır. Eyni zamanda media və sosial platformalarda sağlam və elmi əsaslara söykənən dini məlumatların yayılması, dini suallara mütəxəssislər tərəfindən dolğun və doğru cavabların verilməsi, eləcə də radikal ideologiyalara qarşı alternativ və maarifləndirici fikirlərin təqdim olunması vacib addımlar sırasındadır".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Dini konfessiyalar Tolerantlıq Evinə Bakı Yeparxiyasının yepiskopu: "Azərbaycan hər zaman multikultural ölkə olub"

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMI) nəzdindəki Tolerantlıq Evinə az insanların xəbəri var. Tolerantlıq Evinə Azərbaycanın dini konfessiyalarının rəhbərləri və dini icmaların nümayəndələri fəaliyyətlərini koordinasiya edirlər.

Bu günlərdə Tolerantlıq Evinə 44 günlük Vətən müharibəsinin 5-ci ildönümü ilə bağlı tədbirlərə start verilib. "Azetrac"-ın xəbərinə görə, Tolerantlıq Evinin direktoru Fatma Paşazadə deyib ki, belə bir tədbirdə müxtəlif dini icmaların nümayəndələrinin də bir araya gəlməsi böyük mənə daşıyır: "Çünki Azərbaycanda müxtəlif

icmaların üzvləri bir ailə kimi yaşayırlar. Vətən müharibə-

sində də onlar bir araya gəldilər. Bununla bir daha dünyaya

nümayiş etdirdik ki, Azərbaycan tolerant ölkədir".

Dağ Yəhudiləri İcması-nın sədri Milix Yevdayev şəhidlərin ruhunun Tanrının dərgahında ən yüksək zirvədə olduğunu vurğulayıb: "Dünyada Günəşin və ölümün üzünə dik baxmaq olmur. Şəhidlər isə ölümün üzünə dik baxan insanlardır. Buna görə də onlara şəhidlik zirvəsi verilib. Azadlığımız təmin olundu, bizə möhtəşəm Qələbə bəxş edildi. Beləliklə də kimliyimizi bütün dünyaya tanıdık. Dünya indi bilir ki, Azərbaycan xalqı nələrə qadirdir. Biz əcdadlarımıza minnətdar olmalıyıq ki, bizə belə gözəl məkanı Vətən seçiblər".

Bakı və Azərbaycan Yeparxiyasının yepiskopu Aleksey (Smirnov) çıxışında Vətən müharibəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü ilə nəticələndiyini xatırladı: "Azərbaycan hər za-

man multikultural ölkə olub. Burada dini icmaların nümayəndələri sülh və əmin-amanlıq şəraitində bir ailə kimi yaşayırlar. Bundan sonra da bütün çətin anlarda bir yerdə olacağıq".

Azərbaycan Katolik kilsəsinin Apostol Prefekturasının mətbuat katibi Toral Ağayev çıxışında 2020-ci ildə Vətən müharibəsinin başladığı gündə hamının bir araya gəldiyini xatırladı: "Müxtəlif dini icmaların üzvlərinin bir yerdə olmasını hamı gözləməirdi. Azərbaycan xalqı, onun rəhbərliyi bütün planları alt-üst etdi. Hamıya nümayiş etdirdik ki, müxtəliflik həqiqətən də bir güc mənbəyi, amili ola bilər. Müharibə başlayan andan katolik kilsəsi olaraq ədalətli sülh üçün dua edirdik".

Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"

Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi “Chipsim Kabab”, “Chipsim Tomat” və “Rekord” qablaşdırılmış qidaları satışdan çıxarıb. Səbəb sözügedən məhsulların tərkibində E-621 qida əlavəsinin normaldan artıq olması olub. Azad İstehlakçılar İctimai Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov tribuna.az-a açıqlamasında bildirib ki, AQTAnın adıçəkilən çipsləri satışdan yığışdırması o demək deyil ki, satış davam edən çipslərdə heç bir problem yoxdur.

İB sədrinin sözlərinə görə, bu cür qidalardan uzaq durmaq lazımdır: “Ümumiyyətlə, çipslər arzuolunmaz qida hesab olunur. Əksər hallarda xaricdən gətirilən çipslər geni dəyişdirilmiş kartoflardan hazırlanır. Bu paketli qidaların tərkibində uşaqların iştahını kəsən, aclıq hissinin öldürən maddələr var”.

ricilik aktında toplanıb. Ölkə başçısı tərəfindən təsdiqlənmiş əsasnaməyə görə, AQTa qida təhlükəsizliyi, baytarlıq və fitosanitar nəzarət sahəsində tənzimləməni həyata keçirmək üçün yaradılmış mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Agentlik həm Azərbaycan qanunvericiliyinə, həm də beynəlxalq normala-

Bakıda satışa çıxarılan çipslərə görə kim məsuliyyət daşıyır?

Həkim deyir ki, çipslər həyat üçün təhlükəlidir, çünki..; Vəkil isə hesab edir ki, qanunvericilik təkmilləşdirilməlidir

E.Hüseynov bildirib ki, satışda zərərsiz, xeyirli və məsləhətli bir dənə də çips yoxdur: “Çünki çips özü zərərli, arzuolunmaz qida sayılır. Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi bu addımını davam etdirməlidir, bütün marka çipslərdə araşdırmaya başlamalıdır. İnsanlar da bilməlidir ki, çipslərin zərərsizi, xeyirli yoxdur. Bütün çipslər zərərli-dir”.

Bəs çipsi məhsullarına nəzarət necə gücləndirmək olar? Onun zərərli nədir?

Həkim-pediatr Vaqif Qarayev deyir ki, çipslərin uşaqlara verilməsi olduqca təhlükəlidir: “Uşaqlara çipslər verməyin. Rəngli, qazlı içkilər də verməyin, energetik içkilər verməyin, “fast food” məmulatları vermək olmaz. İllərdir deyilir, amma valideynlər yenə də verir. Guya uşaqlara olan sevgidir bu?! AQTa çipsdə zərərli maddələr aşkarlayıb və satışdan yığışdırıb”.

Vəkil Ramil Süleymanov məsələ ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikrini bildirib: “Azərbaycan Respublikasında “Qida təhlükəsizliyi haqqında” Qanun mövcuddur və bu qanun Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin əsas fəaliyyətini tənzimləyir. Ölkə ərazisində qida təhlükəsizliyi ilə bağlı bütün proseslər və normalar həmin qanunver-

icə uyğun fəaliyyət göstərir. Onun əsas vəzifələrindən biri vahid dövlət siyasətini hazırlamaq, həmin siyasətin icrasını təmin etmək və məsuliyyət daşımaqdır. Bundan başqa, qida təhlükəsizliyi ilə bağlı qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflər hazırlayaraq Nazirlər Kabinetinə təqdim etmək də agentliyin funksiyalarına daxildir”.

Vəkilin sözlərinə görə, əsasnamədə AQTAnın 60-dan çox vəzifəsi müəyyən olunub və bu səbəbdən də aparılan yoxlamalar tamamilə əsaslı və qanunauyğundur: “Çünki ölkədə qida təhlükəsizliyinə nəzarət, o cümlədən fitosanitar nəzarət, qidaların istehsalı zamanı dezinfeksiya və gigiyenik qaydalara riayət olunmasına nəzarət Agentliyin birbaşa vəzifələrindən biridir. Mənim fikrimcə, bu sahədə fəaliyyət mütləq gücləndirilməlidir”.

Ramil Süleymanov həmçinin qeyd edib ki, zaman-zaman AQTa əməkdaşları ilə bağlı şikayətlərin Baş Prokurorluğa göndərilməsi barədə məlumatlar olur: “Bu, olduqca təqdirəlayiq haldır. Lakin fəaliyyətin daha da səmərəli olması üçün agentliyin səlahiyyətləri genişləndirilməli, qanunvericilik normaları isə təkmilləşdirilməlidir”.

Vəkil Turan Abdullazadə də mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 220-ci maddəsində qida təhlükəsizliyi haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə sanksiyalar (cərimələr) nəzərdə tutulub. Belə ki, qida zənciri subyektləri tərəfindən qida və (və ya) yem məhsullarının ilkin istehsalı, istehsalı, emalı, dövriyyəsi, utilizasiyası və məhv edilməsi proseslərinin həyata keçirilməsi zamanı “Qida təhlükəsizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq müəyyən edilmiş tələblərə əməl edilməsinə görə fiziki şəxslər yüz manatdan yüz əlli manatadək məbləğdə, vəzifəli şəxslər dörd yüz manatdan altı yüz manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər min manatdan min beş yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir. İdxal olunmuş məhsulların idxal sağlamlıq aktı olmadan satış məqsədilə saxlanmasına, satışına və ya başqa cür özgeninkiləşdirilməsinə görə fiziki şəxslər üç yüz əlli manatdan beş yüz manatadək məbləğdə, vəzifəli şəxslər min beş yüz manatdan iki min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər üç min manatdan beş min manatadək məbləğdə cərimə edilir. “Qida təhlükə-

sizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq müəyyən edilmiş tələblərə cavab verməyən qida və yem məhsullarının, habelə qida məhsulları ilə təmasda olan material və məmulatların istehsalına, emalına, satış məqsədilə saxlanmasına, satışına və ya başqa cür özgeninkiləşdirilməsinə görə fiziki şəxslər yüz əlli manatdan iki yüz manatadək məbləğdə, vəzifəli şəxslər altı yüz manatdan səkkiz yüz manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər min beş yüz manatdan iki min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

Təhlükəli qida və yem məhsullarının ilkin istehsalına, emalına, satış məqsədilə saxlanmasına, satışına və ya başqa cür özgeninkiləşdirilməsinə görə fiziki şəxslər üç yüz əlli manatdan beş yüz manatadək məbləğdə, vəzifəli şəxslər min beş yüz manatdan iki min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər dörd min manatdan altı min manatadək məbləğdə cərimə edilir. “Qida təhlükəsizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq bu maddələrdə nəzərdə tutulmuş inzibati xətlər haqqında işlər Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi baxır”.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Müsavat”

Ölkəyə qaçaqmal gətirən gömrükçülər tutuldu

400 min manat dəyərində olan psixotrop maddələr və aksiz markasız tütün məmulatları...

Dərman vasitələri və tütün məmulatlarını qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkəyə gətirmiş şəxslər və onlara şərait yaradan vəzifəli şəxslər ifşa edilib. Bu barədə Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu və Dövlət Gömrük Komitəsinin birgə məlumatında deyilir.

Qaçaqmalçılıq və digər cinayətlərin törədilməsində iştirak etmiş Dövlət Gömrük Komitəsinin Biləsuvar Gömrük İdarəsinin əməkdaşları və digər şəxslərin qanunsuz əməlləri ilə bağlı həmin qurumda başlanmış cinayət işinin ibtidai istintaqı Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində davam etdirilir.

İstintaqla Dövlət Gömrük Komitəsinin Biləsuvar Gömrük İdarəsinin 1-ci şöbəsinin inspektoru Vüsal Hüseynov və həmin şöbəyə təhkim olunmuş “Azərterminalkompleks” Birliyinin instruktorkinoloqu Asif Hacımuradovun Etibar Hatəmli və İran İslam Respublikasının vətəndaşı Jafar Rezeyanla qabaqcadan əlbir olaraq öz qulluq mövqelərindən istifadə etməklə aralarındakı razılaşmaya uyğun sonuncunun İİR-də əldə etdiyi ümumilikdə 400 min manat dəyərində dövlət qeydiyyatından keçməyən, o cümlədən tərkibində güclü təsir edən və psixotrop maddələr olan dərman vasitələrini və aksiz markasız tütün məmulatlarını gömrük nəzarətindən kənar keçirib Azərbaycan Respublikası ərazisində aidiyyəti şəxslərə təhvil verilməsini təmin etmələrinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Toplanmış ilkin sübutlar əsasında Vüsal Hüseynov, Asif Hacımuradov, Jafar Rezeyan və Etibar Hatəmliyə müvafiq olaraq Cinayət Məcəlləsinin 200-1.2.2, 200-1.2.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda dərman vasitələrinin qanunsuz dövriyyəsi), 206.3.2 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda qaçaqmalçılıq), 213-1.2.1, 213-1.2.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda aksiz markası ilə markalanmalı olan malları belə marka olmadan idxal etmə), 234.4.1, 234.4.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi), 240.3.2 (külli miqdarda güclü təsir edən maddələrin satış məqsədilə qanunsuz dövriyyəsi) və 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə ağır nəticələrə səbəb olduqda) maddələri ilə ittiham elan edilib.

İstintaq orqanının vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında Vüsal Hüseynov, Asif Hacımuradov və Etibar Hatəmli barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs, Jafar Rezeyan barəsində isə istintaq orqanının qərarı ilə həbslə bağlı olmayan digər qətimkan tədbiri seçilib.

Son 40-45 ildə Azərbaycanın şirin su ehtiyatları 25 faiz azalıb. Bunu Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin sədri Zaur Mikayılov "Bakı İqlim Fəaliyyəti Həftəsi"nin (BCAW2025) üçüncü günündə deyib. Onun sözlərinə görə, 1980-ci illərdən bəri Xəzər dənizinin səviyyəsi iki metrə yaxın aşağı düşüb, Kür çayının suyu da oxşar həcmdə azalıb: "Bunlar bölgəmizdə iqlim dəyişikliyi ilə bağlı sərbəst sərbəstdir. Su ehtiyatlarının azalması fonunda içməli su və suvarma şəbəkələrində itkilər hələ də yüksəkdir, əhalinin yalnız üçdə biri müasir tullantı su xidmətlərinə çıxış əldə edir".

Azərbaycan rəsmi qurumlarının hesablamalarına görə, ölkənin yeraltı və yerüstü şirin su ehtiyatları müstəqillik illərində 15 faizdən çox azalıb.

Ən son qiymətləndirmələrə əsasən, Azərbaycanın bərpa olunan şirin su ehtiyatları 26 milyard kubmetr təşkil edir. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 1980-ci illərdə SSRİ dövründə aparılmış müfəssəl qiymətləndirmələrə əsasən, bu göstəricinin 30,9 milyard kibmetr olduğu təsdiqlənmişdi.

Hazırda mövcud ehtiyatların yarıdan çoxu və ya 13,2 milyard kubmetri transsərhəd yerüstü çay axınlarından formalaşır. Qalan 8,4 milyard kubmetr yeraltı suların, 4,6 milyard kubmetr isə yerli çayların payına düşür. Bərpa olunan şirin su ehtiyatının 17,8 milyard kubmetri (68 faizi) yerüstü şirin su ehtiyatlarından formalaşır. Yerüstü su ehtiyatları əsasən çaylarda cəmlənib.

Azərbaycanda ümumilikdə 8359 çay var və bunların əksəriyyəti kiçik (uzunluğu 5 km-dən az) və azsuluudur. Çay suları ehtiyatlarının təxminən 70 faizi qonşu ölkələrin ərazisində, qalanı isə (yerli axın) daxili çaylardan formalaşır. Quraqlıq illərində transsərhəd su ehtiyatlarının həcmində kəskin azalmalar müşahidə edilir.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, son illər əsas transsərhəd çayları olan Kür, Araz və Samur çaylarının su ehtiyatları qonşu ölkələrin ərazisində su

Azərbaycanı gözləyən yeni təhlükə

Ölkənin su ehtiyatları sürətlə azalır - çıxış yolu varmı?

götürücü qurğularla daha çox mənimsənilir ki, nəticədə bu çaylar vasitəsilə ölkəmizə daxil olan su həcmində ciddi azalmalar baş verir. Bu da öz növbəsində Azərbaycanda suya tələbatın ödənilməsində ciddi çətinliklər yaradır. Belə hallar özünü daha çox suya tələbatın kəskin artdığı yay aylarında müşahidə edilir.

Xüsusilə kənd təsərrüfatına suyun bölgüsü baxımından bu, çox vacibdir. Çünki Azərbaycanda suyun ən böyük istehlakçısı məhz kənd təsərrüfatıdır. Buna görə də hövzə idarəçiliyi strategiyanın əsas dayaqlarından biridir. Növbəti prinsip su itkisini minimuma endirməkdir. Hazırda suvarma və içməli su infrastrukturunda sızmalar,

azdır. Suyun qalan hissəsi itkiyə gedir. Prezident həmin müşavirədə itkilərlə bağlı məsələyə xüsusi toxunub: "İtkilərin kəskin azaldılması ilə bağlı kompleks tədbirlər görülməlidir. Əlbəttə, itkilərin əsas mənbəyi torpaq kanallardır, amma təkə torpaq kanalları deyil. Digər mərhələlərdə də itkilərə yol verilir. Bəzi hallarda bu itkilər

Həmin müşavirədən sonra nəhayət ki, Azərbaycanın su balansının tərtib olunmasına başlanıb. Nazirlər Kabinetinə həyata keçirdiyi bu iş 2025-ci ildən ADSEA-ya həvalə edilib.

2020-ci il müşavirəsində Prezidentin itkilərin aradan qaldırılmasına dair tapşırıqlarından 3 il sonra Z.Mikayılovun dediyindən məlum olub ki, 2023-cü ildə Azərbaycanda içməli suyun 39 faizi, suvarma suyunun isə 50 faizindən çoxu itkiyə gedib: "Son 4 ildə içməli su itkisini 44 faizdən 39 faizə endirmişik. Amma 39 faiz qürur duyacaq bir rəqəm deyil. İçməli su sistemləri üzrə dünyada ideal rəqəm 10 faizdən az sayılır. Yaxın 10 ildə içməli suda itkini 20 faizə salmağı, 2050-ci ilə qədər isə 10 faizdən aşağıya endirməyi hədəfləyirik. Əslində bizim 35 milyard kubmetr su balansımız bizə yetərlidir. Biz, sadəcə, itkiləri azaltsaq, suyun səmərəsiz istifadəsini ortadan qaldıra bilsək, suyumuz yetərlidir. Hətta biz suyu ixrac

edəcək vəziyyətə gələ bilərik. Amma bu, bir-iki günə həll ediləcək məsələ deyil. Burada şüur, təhsil, maarifləndirmə dəyişməlidir".

Qeyd olunduğu kimi, əsas su itkiləri kənd təsərrüfatındadır. Kənd təsərrüfatı naziri Məcnun Məmmədovun verdiyi məlumata görə, hazırda suvarılan ərazilərin cəmi 11-12 faizi müasir suvarma sistemi ilə irriqasiya edilir: "Biz qənaətcil və müasir suvarma texnologiyalarının tətbiqi üçün çalışırıq. Fikrimcə, müasir suvarılma texnologiyasından istifadədə 11-12 faiz kifayət deyil. Biz gələcəkdə bu rəqəmin artırılmasını və 100 faizə çatdırılmasını hədəfləyirik".

Məcnun Məmmədov iqlim dəyişikliyi ilə bağlı Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin əsas strategiyasını bəyan edib: "İqlim dəyişikliyi fonunda, həm sosial, həm də iqtisadi mənada dayanıqlılıq təmin olunmalıdır. Həm fermerlərin rifahı təmin olunmalı, həm də dövlət üçün iqtisadi gəlirlər gətirəcək işlər görülməlidir.

Fermerlərin gəlirlərinin artırılması Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin əsas məqsədlərindən biridir. Kənd təsərrüfatı strategiyasının mərkəzində iqlim dəyişikliyinə dayanıqlılıq yerləşir. Torpaq, su və maliyyə resurslarından əlavə olaraq, insan resursu da çox mühümdür. Bu baxımdan fermerlərin maarifləndirilməsi, peşəkar mütəxəssislərin hazırlanması, fermer qruplarının təkmilləşdirilməsi, onlara müasir texnologiyalardan istifadə etmək bacarığının aşılması prioritetlərdən biridir".

Konkret rəqəmlərlə desək, son 4 ildə Azərbaycanda müasir (pivot) suvarma sistemlərinin tətbiq edildiyi təsərrüfatların ümumi sahəsi 80 min hektardan 120 min hektara çatdırılıb. Bu, çox aşağı bir göstəricidir. Hazırda dövlət müasir və qənaətcil suvarma sistemlərindən istifadəni stimullaşdırmaq üçün müəyyən addımlar atır. Məsələn, müasir suvarma sistemləri olan təsərrüfatlara 60 faiz çox subsidiya verilir. Lakin bu mexanizmlərin gözlənilən səviyədə stimullaşdırıcı təsirini görə bilmirik. Belə ki, ildə cəmi 4-5 min hektar ərazi pivot suvarma sistemləri ilə əhatə olunur. Nəzərə alsaq ki, ölkədə suvarılan torpaqların sahəsi 1,5 milyon hektardır, onda belə sürətlə 100 faizlik həddə nə vaxt çatılacağını təsəvvür etmək mümkün deyil. Buna görə də ölkə üzrə müasir suvarma sistemlərinin kütləviləşməsi üçün dövlətin daha təsirli alətləri işə salması son dərəcə vacibdir. Bu alətlər belə suvarma sistemlərinin daha çox insan üçün elçatılmasını təmin etməlidir.

Digər çox mühüm məsələ suvarma kanallarının yenilənməsi, bu sahədə itkilərin aradan qaldırılmasıdır. Nəhayət, bir vacib məsələ isə suvarma suyunun ədalətli bölgüsünün təmin olunmasıdır. Məlumdur ki, xüsusilə suvarma ehtiyacları bölgələrdə məhdud su ehtiyatlarından istifadədə yerli icra strukturlarına bağlı şəxslərin üstünlüyü var. Bu üstünlük hamı üçün bərabərlik prinsipi ilə əvəz olunmalıdır. Bu, həm də su təminatı sahəsindəki korrupsiyanın aradan qalxmasına gətirib çıxaracaq.

□ **Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"**

Elan:

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən Quliyeva Xatirə Zakir qızının adına verilmiş 077221 sayılı diplom və Rusiya Federasiyası Buryatiya Muxtar Respublikası Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən verilmiş ixtisasın təsdiqi barədə şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 178 (8788) 3 oktyabr 2025

Oktyabr

Biooji ana olmadan mayalanma mümkün ola bilər

Alimlər insan dərisindən yumurta hüceyrələri yetişdirməyi öyrəniblər ki, bu da biooji ana olmadan mayalanmanın mümkünliyünü göstərir. Bu barədə ABS-nin Oreqon Sağlamlıq və Elm Universiteti tədqiqatçıları "Daily Mail" nəşrinə danışıqlar. Yeni metod pasiyentin öz somatik hüceyrələrindən, məsələn, dəri hüceyrələrindən götürülən nüvənin donor yumurta hüceyrəsinə köçürülməsinə əsaslanır. Donor hüceyrənin öz nüvəsi çıxarıldıqdan sonra bu əməliyyat həmin hüceyrənin funksional yumurta hüceyrəsinə çevrilməsinə imkan yaradır.

Lakin burada bir problem mövcuddur: normal yumurta hüceyrəsi insanın xromosomlarının yansını - 23 xromosomu daşıyır, dəri hüceyrələrində isə iki tam dəst - 46 xromosom mövcuddur. Artıq xromosomların aradan qaldırılması üçün alimlər "mitomexoz" adlanan xüsusi üsuldən istifadə ediblər. Bu proses hüceyrənin bir dəst xromosomu ataraq funksional qamətaya çevrilməsini təqvil edir.

Məhz bu metod sayəsində tədqiqatçılar 82 funksional yumurta hüceyrəsi əldə edə biliblər. Onların bir hissəsi laboratoriyaya şəraitində mayalandırılıb və təxminən 9%-i embrionun inkişaf mərhələsi olan blastosist səviyyəsinə çatıb. Edinburq Universitetinin Reprodukativ Sağlamlıq Mərkəzinin professoru Riçard Anderson bildirib: "Bir çox qadın müxtəlif səbəblərə görə, o cümlədən xərcəng müalicəsindən sonra yumurta hüceyrələrini itirdiyi üçün ana ola bilmir. Bu tədqiqat göstərir ki, dəri hüceyrələrindən götürülmüş genetik material mayalanma və erkən embrion inkişafı üçün lazım olan xromosom dəstinə malik hüceyrə yaratmaq üçün istifadə edilə bilər".

Alimlər qeyd edirlər ki, nəzəri cəhətdən embrion müəyyən inkişaf mərhələsinə çatdıqdan sonra qadına standart EKO metodu ilə köçürülə bilər. Hazırda bu yanaşma yalnız siçanlar üzərində sınaqdan keçirilib.

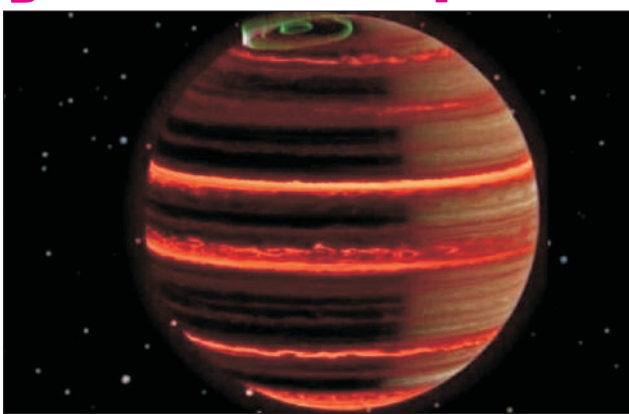
Alyaskada qərribə səsvermə: ən kök ayı seçildi

Alyaskada ən kök ayı seçilib. Qalib "32 Chunk" adlı ayıdır. Bu barədə məlumatı "The Guardian" nəşri yayıb. İctimai səsvermədən sonra Katmay Milli Parkı və Qoruğu "ən kök ayı həftəsi"nin qalibini elan edib. "32 Chunk" mövsümün böyük hissəsini çənəsinin zədələnməsindən əziyyət çəkərək keçirsə də, müsabiqədə qalib gəlib.

Ayının böyük miqdarda imkan verib. Katmay Parkının qızılbalıq yeməsi və zədəsinə gözetçisi Eşli Monakonun baxmayaraq, çəki artırmaq sözlərinə görə, ayı nə qədər qabiliyyəti ona qalib gəlməyə kök olarsa, qış yuxusundan

Alimləri heyrətə gətirən tənha planet

Ulduzu olmayan və kosmosda tənha şəkildə hərəkət edən planet tamamilə fərqli xüsusiyyətlərinə görə alimlərin diqqətini çəkib. Oxu.Az "Astronomy & Astrophysics" jurnalına istinadən xəbər verir ki, Yer kürəsindən təxminən 20 işıq ili uzaqlıqda yerləşən bu planetin buludları sudan deyil, xırda qum dənəciklərindən ibarətdir. Burada nə yağış, nə də qar müşahidə olunur, əvəzində atmosferdə qumvari bulud qatları formalaşır.

Alimləri heyrtləndirən digər məqam temperatur fərqləri ilə bağlıdır. Yer kürəsində yüksəklik artdıqca hava soyuyursa, həmin planetdə əksinə - atmosfer təbəqələri səthdən daha isti olur.

Ən maraqlı müşahidə isə daimi qütb parıltılandır. Yer kürəsində bu hadisə Günəşin təsiri ilə baş verirsə, sözügedən planetdə nə ulduz, nə də peyk mövcuddur. Buradakı parıltılar daxili proseslər nəti-

sağ çıxmaq şansı da bir o qədər yüksək olur. Qeyd edək ki, "32 Chunk" son iki ildə Katmayın ən kök ayısı titulu daşıyan "128 Grazer"i taxtdan salıb.

Katmay Milli Parkında hər il keçirilən "Kök ayı həftəsi" müsabiqəsi bu il 23-30 sentyabr tarixlərində baş tutub. 12 qonur ayı "ən kök heyvan" adı uğrunda mübarizə aparıb.

Monteneqroda dünyanın ən qeyri-adi yarışları

Monteneqronun Plujine şəhərində dünyanın ən qeyri-adi yarışlarından biri - uzanma və tənbellik üzrə çempionat start götürüb. Yarışın qalibi yataqda ən uzun müddət qalan şəxs olacaq. Artıq 20 iştirakçı xüsusi hazırlanmış otaqlara yerləşdirilib. Təşkilatçılar onların rahatlığı üçün hər bir şəraiti təmin ediblər - yemək, içki, internet, həmçinin hər səkkiz saatdan bir 15 dəqiqəlik fasilə verilir. Qalib 2 000 avro məbləğində pul mükafatı qazanacaq.

Sonuncu dəfə bu çempionat iki il əvvəl keçirilib. Həmin vaxt Lidiya adlı qadın 50 gün yataqda qalaraq rekord müəyyənləşdirib. Bu il o, öz rekordunu yeniləməyə hazırlaşır. Jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, son aylarda çox işləyib və hətta 2026-cı ilə qədər uzanmağa hazırdır.

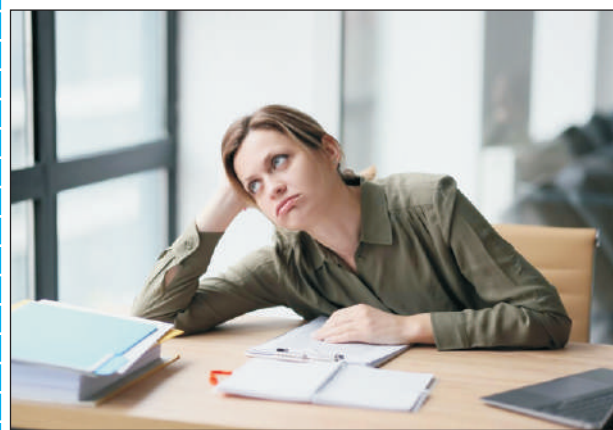
çəsində yaranır və gecələr Ay işığını əvəz edir.

Tədqiqatçılar hesab edirlər ki, bu kəşf ulduzlardan ayrılmış planetlərin təbiətini daha dərinləndirən öyrənmək üçün mühüm imkanlar açıq.

Bunları bilirsinizmi?

- * Qədəhdəki şərabın keyfiyyətini öyrənmək istəyirsinizsə, qədəhi asta çalxalayın. Qədəhin içindəki çöküntü nə qədər qatıdırsa, şərab bir o qədər keyfiyyətlidir.
- * Yumurtanı qaynadarkən onun çatlamasını istəmirsinizsə, qaba yarılmış kibrit qoyun.
- * Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alacaq.
- * Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, paltarlarınızdan gözəl qoxu gələcək.
- * Külqabının pis iylenməməsi üçün onu su ilə yox, zeytun yağı ilə isladın.
- * Pişiklərin divan və ya kreslonuza oturmalarını istəmirsinizsə, həmin yerə naftalin qoyun. Pişiklər onu heç sevməzlər.
- * Saçlarınızı boyadarkən üzünüzdə dəyən boyanı südə batırılmış pambıqla silin.
- * Yata bilmirsinizsə, albalı suyu için.
- * Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu töksəniz pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.
- * Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibiçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.
- * Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürün. Rəngini açacaq.
- * Mədəniz bulanırsa, bir stəkan qəhvə için.

Bu qidalar qadınlarda yaddaşı zəiflədir

Orta yaş dövründə tez-tez ultraemal olunmuş qidalar istehlak edən qadınlar yaşlananda yaddaş və düşünmə problemləri ilə daha çox qarşılaşırlar. Bu nəticəyə Nyu-York Universitetinin alimləri gəliblər. Tədqiqatın nəticələri Preventive Medicine (PM) jurnalında dərc olunub. Bildirilib ki, ultraemal olunmuş qidalar - şirniyyatlar, fastfud, qazlı içkilər və hazır yeməklər - əlavə yağlar, şəkər, duz və dadlandırıcılarla zəngindir.

"Women's Health Study" adlı uzunmüddətli araşdırmaya qatılan 5 mindən çox qadının məlumatları göstərib ki, 35-65 yaş aralığında bu cür qidaları daha çox istehlak edən qadınlar 25-35 il sonra yaddaş və diqqət problemləri ilə bağlı şikayətləri 20-24% daha çox bildiriblər.

Koqnitiv şikayətlər dedikdə yaddaşın və ya diqqət toplama qabiliyyətinin zəifləməsi ilə bağlı subyektiv hisslər nəzərdə tutulur. Əvvəlki araşdırmalar göstərir ki, bu cür şikayətlər demensiyanın inkişafından bir neçə il əvvəl meydana çıxmaqla əlaqəli ola bilər.

Ən güclü əlaqə emal olunmuş süd məhsulları və ət məhsulları ilə müşahidə olunub. Şirniyyatlar və souslarla isə statistik cəhətdən əhəmiyyətli bir əlaqə tapılmayıb.

Qadınlar Alzheimer xəstəliyindən əziyyət çəkən pasiyentlərin təxminən üçdə iki hissəsini təşkil edir. Risk faktorlarının erkən mərhələdə müəyyənləşdirilməsi səhiyyə üçün prioritet sayılır. Yeni araşdırma göstərir ki, orta yaş dövründəki qidalanma beyin sağlamlığına onilliklər sonra da təsir edə bilər.

Müəlliflər vurğulayıblar ki, bu cür məhsulların rasionda azaldılması yaşla bağlı koqnitiv pozuntuların riskini azaltmaq üçün əlçatan bir üsul ola bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500